

“Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” ESF projekta identifikācijas Nr.7.3.1.0/16/I/001

Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 7.3.1. specifiskā atbalsta mērķa „Uzlabot darba drošību, it īpaši bīstamo nozaru uzņēmumos” projekts „Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” (Nr.7.3.1.0/16/I/001)

DARBA APSTĀKĻI UN RISKI LATVIJĀ 2017-2018

Pasūtītājs:

Valsts darba inspekcija

Izpildītājs:

Personu apvienība

SIA “Civitta Latvija”, “ SIA GRIF” un UAB “Civitta”

**TEMATISKIE PIELIKUMI
MEŽSAIMNIECĪBA**

Saīsinājumu saraksts

AER	Aroda ekspozīcijas robežvērtība
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
NG	Nelaiemes gadījums
NACE	Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
RSU DDVVI	Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra Darba drošības un vides veselības institūts
VDI	Valsts darba inspekcija

Mežsaimniecība

Kas ir mežsaimniecība?

Ar terminu „mežsaimniecība” saprot nozari atbilstoši Saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai (turpmāk – NACE), un šajā pielikumā analizēti saskaņā ar NACE klasifikatora 2.redakciju, kas stājās spēkā 2008.gada 1.janvārī:

A LAUKSAIMNIECĪBA, MEŽSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA

02 Mežsaimniecība un mežizstrāde

02.1 Mežkopība un citas mežsaimniecības darbības

02.10 Mežkopība un citas mežsaimniecības darbības

02.2 Mežizstrāde

02.20 Mežizstrāde

02.3 Meža produktu vākšana

02.30 Meža produktu vākšana

02.4 Mežsaimniecības palīgdarbības

02.40 Mežsaimniecības palīgdarbības [16]

Mežsaimniecības nozarē tiek veikti tādi procesi kā koku marķēšana un taksēšana, koku zāgēšana, meža tīrīšana, kokmateriālu transportēšana u.c. darbi [3]. Mežsaimniecības nozare iekļauj dažādas profesijas, piemēram, mežstrādnieks, motorzāģa operators, meža mašīnu operators, mežsargs, mežizstrādes inženieris, mežsaimniecības tehniķis u.c. profesijas [4].

Darba devēju un nodarbināto aptauju analīze veikta, apkopojot respondentu atbildes no mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarēm. Analīze par darba vides objektīvajiem mērījumiem un reģistrētajiem nelaimes gadījumiem veikta, apkopojot datus par mežsaimniecības nozari (kā definēts augstāk), bet arodslimnieku un arodslimību datu analīze – par mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarēm. Šāds sadalījums izvēlēts atbilstoši iepriekšējo pētījumu “Darba apstākļi un riski Latvijā” tematiskajiem pielikumiem.

Būtiskāko mežsaimniecības nozarē sastopamo riska faktoru apraksts

Nozīmīgākie darba vides riska faktori, kas ietekmē mežizstrādes nozarē nodarbināto veselības stāvokli, ir [5]:

- **mehāniskie un traumatisma faktori** – darbs ar aprīkojumu (motorzāģi, krūmgriezi u.c.) un mežizstrādes smago tehniku (kokvedējiem, kāpurķēžu traktoriem u.c.), pakļupšana nelīdzenās cirsma virsmas dēļ, koku u.c. smagu priekšmetu uzkrīšana, kritieni no augstuma, satiksmes negadījumi, pārvadājot kravas u.tml.;
- **fizikālie riska faktori** – troksnis, plaukstas-rokas vibrācija un visa ķermeņa vibrācija, ko rada aprīkojums un mežizstrādes smagā tehnika, ultravioletais starojums no tiešiem saules stariem, infrasarkanais starojums no motoriem un saules, darbs ārā dažādos klimatiskajos apstākļos u.tml.;
- **ergonomiskie riska faktori** – baļķu, lielu, grūti satveramu zaru pārvietošana, darbs piespiedu pozā (veicot darbu ar krūmgriezi, zāģējot kokus u.tml.), vienveidīgas kustības u.tml.;
- **ķīmiskās vielas un putekļi** – izplūdes gāzes, degviela un tās sadegšanas produkti, dzesēšanas šķidrums, šķīdinātāji, krāsas koku iezīmēšanai, koksnes putekļi u.tml.;

- **bioloģiskie riska faktori** – ērcu kodumi (encefalīta, Laima slimības risks), dzīvnieku kodumi, indīgi augi (latvāņi u.c.), pelējuma sēnītes u.tml.;
- **psihoemocionālie riska faktori** – maiņu darbs, izolētība, darba vide bez iespējas mazgāties un dzīvot normālos sadzīves apstākļos u.tml.

Normatīvo aktu prasības

Darba aizsardzības prasības mežsaimniecības nozarē nosaka Ministru kabineta (turpmāk – MK) 02.05.2012. noteikumi Nr.310 “Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā” [15]. Pirms šiem normatīvajiem aktiem darba aizsardzības prasības nozarē noteica MK 21.06.2005. noteikumi Nr.434 “Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā”, kas 09.05.2012. zaudēja spēku.

Normatīvo aktu prasību novērtējums

Darba devēju aptauja

Darba devēju aptaujas ietvaros tika aptaujāti 147 respondenti no uzņēmumiem, kas darbojas mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarēs (2006.gadā arī medniecības nozarē) (nozarē: 2013.gadā – 52, 2010.gadā – 82, 2006.gadā – 52, visās nozarēs: 2018.gadā – 1081, 2013. un 2010.gadā – 1044, 2006.gadā – 1058), kas pēc svēršanas izlasē sastādīja 14,9% (2013.gadā – 3,1%, 2010.gadā – 7,9%, 2006.gadā – 2,8%).

Darba devējiem aptaujas ietvaros tika lūgts novērtēt 10 punktu skalā, cik lielā mērā uzņēmuma darba vide atbilst Darba aizsardzības likuma prasībām. Šajā skalā 1 nozīmē “nepavisam neatbilst”, bet 10 – “atbilst pilnībā”. Saskaņā ar 2018.gada darba devēju aptaujas rezultātiem, vidējais rezultāts Latvijas uzņēmumos bija 8,7, kas ir augstākais rādītājs dinamikā (2013.gadā – 8,4; 2010.gadā – 7,8; 2006.gadā – 8,1). Mežsaimniecības un lauksaimniecības uzņēmumos darba devēji 2018.gadā darba vidi novērtēja zemāk – ar 8,3 punktiem (2013.gadā – 8,4; 2010.gadā – 7,4 punkti; 2006.gadā – 7,8 punkti). 2018.gadā vērtējumu procentuālais sadalījums nozarē bija šāds:

- ar 9-10 punktiem savu uzņēmumu vērtēja 38,7% darba devēju (2013.gadā – 42,8%, 2010.gadā – 24,0%, 2006.gadā – 27,3%);
- ar 7-8 punktiem – 49,6% (2013.gadā – 51,0%, 2010.gadā – 42,4%, 2006.gadā – 58,0%);
- ar 5-6 punktiem – 8,4% (2013.gadā – 6,2%, 2010.gadā – 28,5%, 2006.gadā – 12,0%);
- ar 3-4 punktiem – 0,6% (2013.gadā – 0,0%, 2010.gadā – 4,0%, 2006.gadā – 0,0%);
- ar 1-2 punktiem – neviens (2013. un 2010.gadā – 0,0%, 2006.gadā – 2,6%).

Salīdzinot ar 2013.gada darba devēju aptaujas atbildēm, 2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē samazinājies to darba devēju īpatsvars, kuri uzņēmuma darba vides atbilstību Darba aizsardzības likuma prasībām vērtēja ar 7–10 punktiem – 88,3% (2013.gadā – 93,8%).

Nodarbināto aptauja

Nodarbināto aptaujas ietvaros tika aptaujāti 57 respondenti no uzņēmumiem, kas darbojas mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē (nozarē: 2013.gadā – 146, 2010.gadā – 170, 2006.gadā – 183; kopumā no visām tautsaimniecības nozarēm: 2018.gadā – 2502, 2013.gadā – 2383, 2010.gadā – 2378, 2006.gadā – 2455), kas pēc svēršanas izlasē sastādīja 2,3% (2013.gadā – 7,1%, 2010.gadā – 6,0%, 2006.gadā – 7,5%).

Nodarbinātajiem aptaujas laikā tika lūgts novērtēt 10 punktu skalā, cik lielā mērā uzņēmumā, kurā viņi strādā, tiek ievērotas darba aizsardzības prasības. Šajā skalā 1 nozīmē “nemaz netiek ievērotas”, bet 10 – “tiek ievērotas pilnībā”. 2018.gadā nodarbinātie Latvijā uzņēmumos vidēji vērtēja ar 8,7 (2013.gadā – 8,5, 2010. un 2006.gadā – 8,2), bet nodarbinātie mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares uzņēmumos darba

aizsardzības prasību ievērošanu vērtēja ar 8,2 (2013.gadā – 8,3, 2010.gadā – 8,1, 2006.gadā – 7,7). 2018.gadā vērtējumu procentuālais sadalījums nozarē bija šāds:

- ar 9-10 punktiem darba aizsardzības prasību ievērošanu uzņēmumā, kurā viņi strādā, bija vērtējuši 65,9% respondentu (2013.gadā – 50,8%, 2010.gadā – 46,5%, 2006.gadā – 50,9%);
- ar 7-8 punktiem – 17,2% (2013.gadā – 32,9%, 2010.gadā – 35,1%, 2006.gadā – 29,6%);
- ar 5-6 punktiem – 12,0% (2013.gadā – 5,6%, 2010.gadā – 9,8%, 2006.gadā – 11,6%);
- 3 un 4 punktus – 0,9% (2013.gadā – 6,4%, 2010.gadā – 3,3%, 2006.gadā – 3,0%);
- ar 1-2 punktiem – 0,0% (2013.gadā – 2,0%, 2010.gadā – 2,0%, 2006.gadā – 2,6%).

Salīdzinot ar 2013.gada nodarbināto aptaujas atbildēm, 2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbināto īpatsvars, kuri uzņēmumā darba aizsardzības prasību ievērošanu vērtēja ar 7-10 punktiem, bija līdzīgs – 83,1% (2013.gadā – 83,7%). Savukārt, salīdzinot ar darba devēju aptaujas rezultātiem, 2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbinātie darba vides aizsardzības prasību ievērošanu vērtēja nedaudz zemāk nekā darba devēji.

Darba vides riska faktoru izplatība mežsaimniecībā

Darba devēju aptauja

2018.gadā 54,8% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības uzņēmumos atzina, ka nekas netraucē veikt nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus (nozarē: 2013.gadā – 57,5%, 2010.gadā – 52,1%, 2006.gadā 62,5%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 59,5%, 2013.gadā – 59,9%, 2010.gadā – 50,4%, 2006.gadā – 61,0%). Savukārt 36,2% darba devēju atzina, ka viņiem ir kavēkļi, kas traucē veikt darba aizsardzības pasākumus uzņēmumos, kas ir zemākais rādītājs dinamikā (2013.gadā – 42,5%, 2010.gadā – 47,9%, 2006.gadā – 37,5%). 2018.gadā darba devēji norādīja, ka visbiežāk viņiem traucē:

- līdzekļu trūkums – 14,9% (nozarē: 2013.gadā – 26,0%, 2010.gadā – 22,8%, 2006.gadā – 25,8%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 11,7%, 2010.gadā – 25,9%, 2006.gadā – 16,3%);
- laika trūkums – 13,7% (nozarē: 2013.gadā – 3,8%, 2010.gadā – 9,1%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 12,9%, 2013.gadā – 5,3%, 2010.gadā – 7,3%);
- nepamatotas darba aizsardzības prasības – 5,0% (nozarē: 2013.gadā – 5,3%, vidēji Latvijā: 2018.gadā – 1,9%, 2013.gadā – 2,7%);
- informācijas trūkums un prasību nezināšana – 3,5% (nozarē: 2013.gadā – 2,3%, 2010.gadā – 9,2%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 6,4%, 2013.gadā – 2,3%, 2010.gadā – 4,1%).

Salīdzinoši – 2013.gada aptaujā darba devēji vēl pieminēja, ka neredz jēgu veikt nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus (nozarē – 8,3%, vidēji Latvijā – 5,2%), ka darba aizsardzības prasības ir sarežģītas (nozarē – 5,4%, vidēji Latvijā – 2,8%) un ka traucē darbinieku attieksme (nozarē – 5,4%, vidēji Latvijā – 0,9%). Kopumā tāpat kā iepriekšējos aptauju gados arī 2018.gadā biežāk pieminētais traucēklis darba aizsardzības pasākumu nodrošināšanā bija līdzekļu trūkums, tomēr jāņem vērā, ka darba devēji līdzekļu trūkumu kā nozīmīgu traucēkli pieminēja retāk nekā 2013.gadā, bet laika trūkumu – biežāk. Šādi rādītāji liecina par ekonomiskas situācijas uzlabošanos nozarē, ko apliecina arī statistikas dati – kopš ekonomiskās lejupslīdes 2008.-2009.gadā dinamikā ir palielinājusies un stabilizējusies mežsaimniecības un mežizstrādes uzņēmumu peļņa [7].

2018.gadā 59,5% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē apgalvoja, ka darba aizsardzības speciālista pienākumus veic paši (2013.gadā – 75,2%, 2010.gadā – 65,9%, 2006.gadā – 65,2%), un 28,5% no viņiem atzina, ka nav ieguvuši ne augstāko profesionālo, ne profesionālās pilnveides izglītību darba aizsardzībā (nozarē: 2013.gadā – 66,5%, 2010.gadā – 45,3%, 2006.gadā – 44,5%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 36,6%, 2013.gadā – 56,2%, 2010.gadā – 54,5%, 2006.gadā – 61,6%). 2018.gadā 12,4% darba devēju apgalvoja, ka uzņēmumā norīkots darba aizsardzības speciālists (2013.gadā – 19,3%, 2010.gadā – 21,2%, 2006.gadā – 14,8%),

un neviens no viņiem nebija bez atbilstošas izglītības (2018. un 2013.gadā – 0,0%, 2010.gadā – 3,7%, 2006.gadā – 18,6%).

2018.gadā 16,4% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē atbildēja, ka viņiem ir noslēgts līgums ar kompetento speciālistu darba aizsardzībā (2013.gadā – 7,4%, 2010.gadā – 5,1%, 2006.gadā – 7,6%), 0,7% darba devēju norādīja, ka uzņēmumā ir vairāki darba aizsardzības speciālisti / izveidota darba aizsardzības daļa (2013.gadā – 0,2%, 2010.gadā – 1,4%, 2006.gadā – 1,2%), bet 6,8% respondentu apgalvoja, ka uzņēmumam ir noslēgts līgums ar kompetento institūciju darba aizsardzībā (2013.gadā – 9,4%, 2010.gadā – 6,2%, 2006.gadā – 2,1%). Turklāt 5,7% atzīmējuši, ka viņiem nav darba aizsardzības speciālistu (nozarē: 2018.gadā – 5,4%, 2013.gadā – 3,8%, 2010.gadā – 5,6%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 7,3%, 2013.gadā – 9,2%, 2010.gadā – 7,8%, 2006.gadā – 8,1%). Ņemot vērā, ka mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares ir viena no augstas bīstamības nozarēm, šādi radītāji kopumā vērtējami negatīvi, jo atbilstoši normatīvajiem aktiem un uzņēmuma lielumam šīs nozares uzņēmumiem ir jāpiesaista kompetenta institūcija vai jānorīko darba aizsardzības speciālists, kas ir ieguvis atbilstošu izglītību [14]. Šajā nozarē kompetentus speciālistus ir iespējams piesaistīt uzņēmumiem, kuros ir 5 vai mazāk darbinieki, un 79,5% no nozares respondentiem, kuri apgalvoja, ka izmanto kompetentu speciālistu pakalpojumus, pārstāvēja šādus uzņēmumus.

2018.gadā 45,8% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē norādīja, ka viņu uzņēmumā pēdējā gada laikā darba vides riska novērtējums ir veikts (nozarē: 2013.gadā – 44,6%, 2010.gadā – 47,6%, 2006.gadā – 75,6%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 43,2%, 2013.gadā – 48,6%, 2010.gadā – 50,5%, 2006.gadā – 54,8%), kas ir nedaudz augstāks rādītājs nekā vidēji Latvijā un 2013.gadā. 2018.gadā 6,8% nozares respondentu apgalvoja, ka darba vides riska novērtējums ir daļēji veikts (nozarē: 2013.gadā – 22,8%, 2010.gadā – 14,3%, 2006.gadā – 6,8%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 9,0%, 2013.gadā – 18,8%, 2010.gadā – 15,3%, 2006.gadā 21,5%), bet 41,1% apgalvoja, ka novērtējums ir pilnībā veikts (nozarē: 2013.gadā – 32,6%, 2010.gadā – 37,6%, 2006.gadā – 15,6%, vidēji Latvijā: 2018.gadā – 41,9%, 2013.gadā – 28,8%, 2010.gadā – 31,4, 2006.gadā – 22,1%). Tā kā 2018.gadā pilnīgi un daļēji veikto darba vides riska novērtējumu īpatsvars kopumā nozarē būtiski neatšķīrās no 2013.gada rādītājiem, var secināt, ka situācija nozarē saistībā ar šādu darba aizsardzības pasākumu veikšanu nav mainījusies.

Atbilstoši 2018.gada aptaujas rezultātiem no tiem darba devējiem mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē, kuri apgalvoja, ka uzņēmumā pilnībā vai daļēji veikts darba vides riska novērtējums:

- 46,7% atbildēja, ka novērtējumu veica pats darba devējs (nozarē: 2013.gadā – 49,4%, 2010.gadā – 51,9%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 39,0%, 2013.gadā – 44,9%, 2010.gadā – 51,2%);
- 28,2% atbildēja, ka novērtējumu veica kompetentais speciālists darba aizsardzībā kā ārpalpojumu sniedzējs (nozarē: 2013.gadā – 20,9%, 2010.gadā – 12,3%, 2006.gadā – 18,9%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 28,8%, 2013.gadā – 22,5%, 2010.gadā – 19,8%, 2006.gadā – 16,8%);
- 19,5% atbildēja, ka novērtējumu veica darba aizsardzības speciālisti (nozarē: 2013.gadā – 33,3%, 2010.gadā – 43,8%, 2006.gadā – 39,8%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 23,9%, 2013.gadā – 44,9%, 2010.gadā – 35,1%, 2006.gadā – 64,6%);
- 7,1% atbildēja, ka novērtējumu veica kompetentā institūcija (nozarē: 2013.gadā – 13,6%, 2010.gadā – 15,1%, 2006.gadā – 29,6%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 10,2%, 2013.gadā – 14,0%, 2010.gadā – 21,5%, 2006.gadā – 18,0%).

Kopumā vērojama negatīva tendence, jo ir samazinājies darba devēju īpatsvars, kuri apgalvoja, ka uzņēmumā darba vides riska novērtējumu veica kompetentā institūcija vai darba aizsardzības speciālists, kas būtu atbilstoši uzņēmumiem augstas bīstamības nozarēs (ja darba aizsardzības speciālistam ir atbilstoša izglītība). Jāņem vērā, ka šīs nozares uzņēmumiem, kuros ir 5 vai mazāk nodarbinātie, iespējams piesaistīt arī kompetentus speciālistus.

Aptaujas ietvaros darba devējiem, kas apgalvoja, ka uzņēmumam ir noslēgts līgums ar kompetentajiem speciālistiem vai institūcijām, tika lūgts precizēt, kādus pakalpojumus viņi ir saņēmuši. 2018.gada pētījumā šādu respondentu skaits mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē bija 38 (2013.gadā – 14, 2010.gadā – 3,

2006.gadā – 2). Tā kā 2010. un 2006.gadā respondentu skaits bija pārāk mazs, šie dati netika iekļauti analīzē (1. tabula).

1. tabula. Uzņēmumu īpatsvars, kuri ir saņēmuši pakalpojumus no kompetentajām institūcijām vai speciālistiem mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē un vidēji Latvijā, %

Pakalpojums	2013		2018	
	Nozarē**	Vidēji Latvijā	Nozarē**	Vidēji Latvijā
Darba vides riska novērtējums	97,2 (1)	79,1	74,7 (1)	83,8
Darba aizsardzības instrukciju izstrāde	87,6 (4)	86,5	63,8 (2)	75,0
Palīdzība nodarbināto instruktāžā un apmācībā	84,3 (5)	78,8	61,6 (3)	74,2
Padomi nepieciešamajiem preventīvajiem (profilaktiskajiem) pasākumiem	91,6 (2)	66,9	60,7 (4)	61,0
Padomi vispārējos arodveselības aprūpes un darba aizsardzības jautājumos	77,7 (6)	56,7	40,1 (5)	37,0
Darba vides iekšējā uzraudzība (piemēram, kompetenta institūcija vai speciālists uzrauga, lai darba vide uzņēmumā tiek nepārtraukti uzlabota)	89,9 (3)	62,8	35,7 (6)	59,5
Padomi darba apgērba un individuālās aizsardzības līdzekļu izvēlē	66,9 (7)	39,8	33,3 (7)	30,8
Padomi nodarbināto veselības veicināšanas jomā	*	*	30,2 (8)	24,6
Nodarbināto veselības pārbaužu organizācija	40,9 (9)	49,9	29,8 (9)	31,2
Padomi darba aprīkojuma izvēlē un lietošanā	63,6 (8)	40,7	28,5 (10)	36,7
Atzinums par neatbilstībām darba aizsardzības tiesību aktu prasībām	20,6 (10)	34,3	24,9 (11)	20,1
Laboratorisko mērījumu veikšana	7 (11)	35,7	21,0 (12)	28,1

Piezīmes:

* – šāds atbildes variants nebija iekļauts anketā;

** – iekavās norādīta dotā pakalpojuma pozīcija/vieta konkrētajā gadā

Bāze:

nozares respondenti, 2018.gadā n=38, 2013.gadā n=14;

visi respondenti, 2018.gadā n=348, 2013.gadā n=244, 2010.gadā n=217

Avots: darba devēju aptauja

2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares darba devēji apgalvoja, ka no kompetentajām institūcijām vai speciālistiem visbiežāk saņēmuši tādus pakalpojumus kā darba vides riska novērtējums, darba aizsardzības instrukciju izstrāde, palīdzība nodarbināto instruktāžā un apmācībā, kā arī padomi nepieciešamajiem preventīvajiem pasākumiem, un visi šie pakalpojumi saņemti retāk nekā vidēji Latvijā un retāk nekā 2013.gadā. Salīdzinot ar 2013.gada aptaujas rezultātiem, 2018.gadā biežāk izmantoti tikai 2 pakalpojumi – atzinums par neatbilstībām darba aizsardzības tiesību aktu prasībām un laboratorisko mērījumu veikšana. Kopumā lielāko daļu pakalpojumu mežsaimniecības un lauksaimniecības uzņēmumi 2018.gadā izmantojuši retāk nekā vidēji valstī un retāk nekā 2013.gadā, kas vērtējama kā negatīva tendence.

Atbilstoši darba devēju atbildēm 2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē darba vides riska novērtējumā piedalījās arī:

- konkrētais nodarbinātais, kurš strādā attiecīgajā darba vietā – 26,3% (nozarē: 2013.gadā – 33,4%, 2010.gadā – 46,1%, 2006.gadā – 41,3%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 28,0%, 2013.gadā – 32,8%, 2010.gadā – 33,1%, 2006.gadā – 39,9%);
- nodarbināto uzticības personas – 21,3% (nozarē: 2013.gadā – 3,2%, 2010.gadā – 5,5%, 2006.gadā – 5,7%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 19,4%, 2013.gadā – 8,0%, 2010.gadā – 7,1%);
- gan nodarbināto uzticības personas, gan konkrētais nodarbinātais – 3,1% (nozarē: 2013.gadā – 21,2%, 2010.gadā – 8,8%, 2006.gadā – 15,9%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 3,9%, 2013.gadā – 15,8%, 2010.gadā – 6,6%, 2006.gadā – 7,8%).

2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares darba devēji biežāk nekā vidēji Latvijā un iepriekšējos aptauju gados norādīja, ka darba vides risku novērtēšanā iesaistītas uzticības personas, bet retāk – nodarbinātie. Nodarbināto iesaistīšana darba vides riska novērtēšanā ir obligāta, jo viņi labāk pārzina konkrēto darba vietu, kas savukārt palīdz veidot kvalitatīvu darba vides novērtējumu un preventīvo pasākumu plānu.

2018.gadā 66,5% mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares uzņēmumu, kuros tika veikts darba vides riska novērtējums, bija sastādīts preventīvo pasākumu plāns, kas bija nedaudz retāk nekā vidēji valstī, bet biežāk nekā 2013.gadā (nozarē: 2013.gadā – 50,5%, 2010.gadā – 54,7%, 2006.gadā – 77,1%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 67,7%, 2013.gadā – 62,0%, 2010.gadā – 64,7%, 2006.gadā – 50,1%). Ņemot vērā, ka nozares uzņēmumos salīdzinoši reti tiek veikta darba vides riska novērtēšana, pēc kuras tiek sastādīts preventīvo pasākumu plāns, un bieži tiek norīkoti nepiemēroti darba aizsardzības speciālisti (piemēram, darba devēji bez atbilstošas izglītības), jāsecina, ka darba aizsardzības organizācija daudzos mežsaimniecības un lauksaimniecības uzņēmumos neatbilst normatīvo aktu prasībām.

2018.gadā 20,3% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības apgalvoja, ka neviens no uzņēmumā nodarbinātajiem nav pakļauts kaitīgajiem darba vides riska faktoriem (nozarē: 2013.gadā – 25,3%, 2010.gadā – 18,6%, 2006.gadā – 35,3%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 28,0%, 2013.gadā – 37,5%, 2010.gadā – 24,0%, 2006.gadā – 43,0%), bet 47,5% apgalvoja, ka 100% nodarbināto ir pakļauti riska faktoriem darbā (nozarē: 2013.gadā – 15,6%, 2010.gadā – 41,4%, 2006.gadā – 5,5%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 41,7%, 2013.gadā – 17,5%, 2010.gadā – 30,8%, 2006.gadā – 16,0%). Tātad 2018.gadā biežāk nekā citos aptauju gados darba devēji apgalvoja, ka visi nodarbinātie ir pakļauti darba vides riska faktoriem, kas vērtējams pozitīvi un liecina par to, ka darba devēju izpratne par darba vides riska faktoriem ir uzlabojusies.

Darba devēju aptaujas ietvaros tika uzdots jautājums par dažādu darba vides risku izplatību uzņēmumā (2. tabula).

2. tabula. Uzņēmumu īpatsvars, kuros darbinieki ir pakļauti darba vides riska faktoriem atbilstoši darba devēju domām mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē un vidēji Latvijā, %

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Darbs ārā dažādos laika apstākļos (vasarā un ziemā)	80,3 (1)	30,9	85,0 (1)	52,5	88,8 (1)	36,9	77,7 (1)	37,4
Darbs piespiedu pozā (piemēram, stāvus, sēdus, t.sk. neērtā pozā)	36,8 (7)	33,1	58,1 (7)	48,4	65,5 (3)	41,5	65,5 (2)	67,5
Tiešs kontakts ar cilvēkiem, kuri nav darbinieku Jūsu darba vietā – tādiem kā pircēji, pasažieri, audzēkņi, pacienti, u.tml.	**	**	**	**	**	**	63,1 (3)	75,8

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Bioloģiskie faktori (piemēram, ērcu encefalīts, vīrusu hepatīts, kontakts ar asinīm, dzīvniekiem)	57,8 (3)	8,6	66,7 (4)	21,8	80,2 (2)	17,8	60,2 (4)	22,1
Vibrācija, kuru rada transportlīdzekļi (piemēram, traktori, ekskavatori, smagās automašīnas)	61,5 (2)	16,3	72,6 (3)	27,1	58,9 (5)	16,5	54,6 (5)	23,5
Summētais darba laiks (katru dienu citādāks darba laiks, kopumā nedrīkst pārsniegt 56 stundas nedēļā)	48,6 (4)	37,6	65,3 (5)	43,7	45,9 (7)	42,2	54,4 (6)	42,2
Darbs ar datoru (vismaz 2 stundas dienā)	48,5 (5)	60,9	58,5 (6)	75,4	45,1 (9)	70,3	52,3 (7)	59,9
Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana	37,8 (6)	28,4	73,7 (2)	42,8	64,4 (4)	30,4	51,3 (8)	32,0
Vienveidīgas kustības (piemēram, plaukstu locītavā vai plecos)	21,3 (17)	25,3	51,5 (9)	41,8	53,2 (6)	36,0	50,9 (9)	55,6
Vibrācija, kuru rada rokas instrumenti, mašīnas u.t.t.	32,0 (9)	19,7	55,0 (8)	29,9	35,1 (14)	19,6	50,8 (10)	35,7
Laika trūkums	29,6 (11)	32,2	46,5 (12)	34,4	45,6 (8)	33,5	50,6 (11)	39,1
Izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana	24,3 (13)	15,4	50,4 (10)	28,9	40,6 (12)	23,3	50,3 (12)	32,4
Darbs ar aprīkojumu (piemēram, slīpmašīnas, frēzes)	33,7 (8)	26,6	50,1 (11)	33,4	42,6 (10)	22,6	39,0 (13)	22,4
Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem	30,6 (10)	17,7	29,3 (19)	25,4	39,9 (13)	16,2	39,0 (14)	23,3
Distances darbs, teledarbs (darbs, kas netiek veikts tiešajā darba vietā, bet gan citur (piemēram, mājās), brīvs darba režīms, kad nodarbinātais veic darba pienākumus, kad un kur grib, galvenokārt darbs pie datora)	15,3 (21)	15,2	15,0 (25)	28,8	31,4 (16)	37,8	31,9 (15)	29,2
Virsstundu darbs (strādā ilgāk, nekā ir paredzēts darba līgumā)	21,9 (16)	18,8	44,9 (13)	28,2	24,2 (19)	18,9	31,2 (16)	16,9
Caurvējš	20,0 (18)	18,7	39,4 (15)	28,5	28,0 (17)	19,1	30,9 (17)	19,8
Darbs ar sarežģītām, ātri mainīgām tehnoloģijām, ātru un svarīgu lēmumu pieņemšanu	10,3 (23)	19,5	31,6 (18)	28,2	42,3 (11)	27,5	28,3 (18)	23,9
Darbs augstumā (vairāk nekā 1,5 metru augstumā)	22,5 (15)	14	43,2 (14)	23,2	17,7 (23)	15,5	22,3 (19)	16,2

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Pārāk mazs, nevienmērīgi sadalīts apgaismojums	*	*	*	*	16,2 (26)	12,0	21,1 (20)	10,1
Augsta temperatūra, kuras dēļ nodarbinātie svīst pat tad, kad nestrādā	3,9 (25)	4,2	16,7 (24)	9,4	26,3 (18)	6,9	20,9 (21)	11,9
Darbs ar bīstamajām iekārtām (celtni, lifti, katlu iekārtas, cisternas u.tml.)	23,6 (14)	15	36,0 (17)	20,9	17,6 (24)	12,8	20,2 (22)	12,7
Nemaināms darba temps (piemēram, nodarbinātājam ir jāstrādā tādā tempā, kādā to nosaka darba aprīkojums)	17,9 (19)	14,2	21,1 (21)	16,3	32,3 (15)	16,7	18,7 (23)	11,2
Nakts darbs (vairāk nekā 2 stundas laikā no 22.00 –6.00)	16,2 (20)	13,9	38,2 (16)	20,7	22,7 (20)	14,4	18,0 (24)	11,4
Ķīmisko vielu uzsūkšanās caur ādu	*	*	*	*	7,3 (30)	8,4	16,9 (25)	10,0
Zema temperatūra telpās	10,9 (22)	12,1	20,1 (22)	23,3	18,2 (22)	12,2	12,9 (26)	7,7
Nejonizējošais starojums (ultravioletais, lāzera, infrasarkana u.tml.)	4,2 (24)	3,7	0,4 (31)	3,9	17,5 (25)	7,1	11,4 (27)	5,8
Maiņu darbs (darbs maiņās 8 stundas katru dienu)	25,4 (12)	23,4	27,8 (20)	18,5	19,3 (21)	21,6	11,3 (28)	17,3
Elektromagnētiskā lauka starojums	*	*	12,8 (26)	23,6	13,2 (28)	16,9	8,3 (29)	9,0
Ķīmiskās un bioloģiskās vielas, kas izraisa jaundabīgos audzējus (piemēram, arsēns, benzols, hroma savienojumi, niķeļa savienojumi, cietkoksnes putekļi, B un C vīrusi u.tml.)	*	*	*	*	2,1 (32)	3,1	7,5 (30)	4,5
Pārāk liels, spilgts apgaismojums	*	*	*	*	5,1 (31)	2,7	5,9 (31)	3,6
Azbests	*	*	0,2 (32)	3,2	0,5 (35)	0,9	5,6 (32)	1,8
Paaugstināts atmosfēras spiediens	2,6 (26)	1,6	5,5 (27)	3,3	14,6 (27)	3,6	5,0 (33)	3,5
Darbs sprādzienbīstamā vidē (piemēram, darbs ar gāzi, smalkiem koka putekļiem)	2,6 (26)	4,9	19,9 (23)	11,7	9,2 (29)	6,0	4,2 (34)	4,5
Iebiedēšana darba vietā	0,0 (27)	2,0	2,0 (30)	9,0	0,0 (37)	3,3	2,3 (35)	0,8
Fiziska vardarbība darba vietā	0,0 (27)	2,0	4,6 (28)	9,0	0,1 (36)	3,1	1,4 (36)	1,1

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Jonizējošais starojums (piemēram, rentģena ierīces)	0,0 (27)	1,4	0,0 (33)	1,9	1,8 (33)	2,5	0,8 (37)	3,0
Seksuāla uzmākšanās darba vietā	0,0 (27)	0,0	2,3 (29)	3,2	1,1 (34)	0,9	0,8 (37)	0,2

Piezīmes:

* – šāds atbildes variants nebija iekļauts anketā;

** – iekavās norādīta dotā riska faktora pozīcija/vieta konkrētajā gadā

Bāze:

nozares respondenti, 2018.gadā n=147, 2013.gadā n=52, 2010.gadā n=82, 2006.gadā n=52;

visi respondenti, 2018.gadā n=1081, 2003. un 2010.gadā n=1044, 2006.gadā n=1058

Avots: darba devēju aptauja

2018.gadā darba devēji mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē visbiežāk uzskaitīja tādas darba vides riska faktorus kā darbs ārā dažādos laika apstākļos, kas pieminēts biežāk nekā vidēji Latvijā, kā arī darbs piespiedu pozā un tiešs kontakts ar cilvēkiem, kas pieminēti retāk nekā vidēji Latvijā. Salīdzinot ar 2013.gada aptaujas rezultātiem, nozares darba devēji 2018.gadā lielāko daļu darba vides riska faktoru uzskaitīja retāk vai līdzīgi kā 2013.gadā. Salīdzinot ar 2013.gadu, 2018.gadā ievērojami retāk (par vismaz 10 procentpunktiem) pieminēti tādi riska faktori kā bioloģiskie faktori, smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana, darbs ārā dažādos laika apstākļos, darbs ar sarežģītām, ātri mainīgām tehnoloģijām un nemaināms darba temps, bet ievērojami biežāk – vibrācija, kuru rada rokas instrumenti. Salīdzinot dinamikā, redzams, ka darba devēji arvien biežāk piemin tādas darba vides riska faktorus kā darbs piespiedu pozā, laika trūkums, distances darbs, pārāk mazs, spilgts apgaismojums, ķīmisko vielu uzsūkšanās caur ādu, ķīmiskās un bioloģiskās vielas, azbests. Dinamikā ar katru pētījuma veikšanas gadu retāk tiek pieminēts tikai tāds faktors kā darbs ārā dažādos laika apstākļos. Šādas izmaiņas varētu skaidrot ar to, ka nozares uzņēmumos biežāk ir nodarbinātie, kas, piemēram, veic darbu pie datora, veidojot tāmes (2. tabula).

2018.gadā 21,9% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē apgalvoja, ka nodarbinātie ir snieguši ieteikumus par darba vides un darba tiesisko attiecību uzlabošanu (nozarē: 2013.gadā – 22,1%, 2010.gadā – 22,3%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 24,9%, 2013.gadā – 21,4%, 2010.gadā – 26,8%). Visbiežāk minētie ieteikumi nozarē 2018.gadā bijuši par:

- individuālo darba aizsardzības līdzekļu nodrošināšanu – 30,0% (vidēji Latvijā – 13,4%);
- darba vides iekārtošanu tā, lai izvairītos no darba vides risku ietekmes – 10,5% (vidēji Latvijā – 13,4%);
- jauna inventāra iegādi – 6,5% (vidēji Latvijā – 8,8%);
- apgaismojuma uzlabošana – 6,2% (vidēji Latvijā – 4,2%);
- individuālo darba aizsardzības līdzekļu kvalitāti – 6,1% (vidēji Latvijā – 4,2%);
- uzlabojumi saistībā ar fizikālajiem darba vides riskiem (piemēram, mikroklimatu) – 0,2% (vidēji Latvijā – 4,8%).

Salīdzinoši – iepriekšējos gados nodarbinātie ieteikuši uzlabot darba aizsardzību (2013.gadā – 83,1%, 2010.gadā – 89,1%, 2006.gadā – 91,2%) un sadzīves apstākļus, telpas, teritoriju (2013.gadā – 27,9%, 2010.gadā – 6,1%, 2006.gadā – 16,0%).

Darba devējiem aptaujas ietvaros tika uzdots jautājums, vai pagājušā gada laikā uzņēmumā tika ieguldīti finansiālie līdzekļi dažādos ar darba aizsardzību saistītos pasākumos (3. tabula).

3. tabula. Darba devēju īpatsvars, kuri minējuši, ka ieguldījuši finansiālos līdzekļus darba aizsardzības pasākumu veikšanā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē un vidēji Latvijā, %

Darba aizsardzības pasākums	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Darba apģērba un individuālās aizsardzības līdzekļu nodrošināšana	80,2 (2)	62,8	90,4 (1)	67,4	91,9 (1)	55,9	71,0 (1)	56,7
Ugunsdzēsības līdzekļu iegāde, uzturēšana	65,5 (3)	76,6	72,5 (3)	66,6	77,2 (3)	61,8	53,2 (2)	54,1
Pirmās palīdzības aptieciņu iegāde	88,2 (1)	75,8	81,2 (2)	66	77,8 (2)	58,5	49,8 (3)	53,2
Nodarbināto obligātās veselības pārbaudes (bez polises)	33,0 (8)	33,9	36,8 (8)	32,4	51,4 (6)	40,0	35,0 (4)	32,0
Drošības zīmju izvietošana (piemēram, uzmanību – elektrība!)	42,6 (6)	44,5	51,7 (7)	44,2	42,5 (8)	37,3	19,3 (5)	29,6
Veselības apdrošināšanas polises (kas sedz arī vakcināciju, obligātās veselības pārbaudes u.tml.)	15,0 (12)	17,2	32,7 (11)	22,0	27,7 (11)	16,4	17,1 (6)	22,9
Ar darbu saistītu ikdienas sadzīves apstākļu uzlabošana (piemēram, ģērbtuves, dušas, atpūtas telpas)	46,0 (5)	63,2	59,0 (5)	59,2	65,8 (4)	52,4	17,0 (7)	27,4
Darba vietu ergonomikas uzlabošana (regulējami galdi, ergonomiski krēsli, modernāks aprīkojums u.tml.)	*	*	*	*	*	*	16,8 (8)	32,7
Darba vides uzlabošana (piemēram, ventilācijas izbūve)	39,1 (7)	55,2	63,1 (4)	55,7	48,9 (7)	45,2	13,6 (9)	31,7
Nodarbināto instruktāža un speciālā apmācība (piemēram, ugunsdrošības u.tml. jautājumos)	49,8 (4)	66	55,3 (6)	46,6	61,3 (5)	47,1	12,8 (10)	32,9
Darba vides riska faktoru novērtēšana	13,0 (13)	22,1	34,2 (10)	26,4	28,1 (10)	24,6	10,5 (11)	23,3

Darba aizsardzības pasākums	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Nodarbināto vakcinācija (bez polises)	24,7 (10)	14,2	17,4 (13)	9,2	26,0 (13)	9,9	9,3 (12)	7,4
Apmācība pirmās palīdzības sniegšanā	24,4 (11)	27,3	27,1 (12)	19,5	39,8 (9)	18,2	5,2 (13)	20,8
Darba aizsardzības speciālistu un uzticības personu apmācība	29,8 (9)	32	35,4 (9)	26,2	27,1 (12)	19,4	5,1 (14)	10,0
Nodarbināto sporta iespēju nodrošināšana (bez polises)	9,2 (15)	20	13,7 (14)	14	10,6 (15)	17,5	2,3 (15)	5,4
Veselību veicinošas vides ierīkošana (piemēram, drošu velonovietņu izbūvei)	*	*	*	*	*	*	2,2 (16)	4,9
Nodarbināto informēšanas kampaņas par veselīgu dzīvesveidu (piemēram, par veselīgu uzturu, smēķēšanas ietekmi uz veselību u.tml.)	*	*	*	*	*	*	2,1 (17)	9,4
Darba vides laboratoriskie mērījumi	9,3 (14)	16,4	13,0 (15)	11	14,1 (14)	13,3	1,4 (18)	6,6

Piezīmes:

* – šāds atbildes variants nebija iekļauts anketā;

** – iekavās norādīta dotā darba aizsardzības pasākuma pozīcija/vieta konkrētā gadā

Bāze:

nozares respondenti, 2018.gadā n=147, 2013.gadā n=52, 2010.gadā n=82, 2006.gadā n=52;

visi respondenti, 2018.gadā n=1081, 2013. un 2010.gadā n=1044, 2006.gadā n=1058

Avots: darba devēju aptauja

2018.gadā darba devēji mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē visbiežāk līdzekļus ieguldījuši tādos darba aizsardzības pasākumos kā darba apģērba un individuālās aizsardzības līdzekļu nodrošināšana, kuru nozares respondenti pieminēja biežāk nekā vidēji Latvijā, kā arī ugunsdzēsības līdzekļu iegāde un uzturēšana un pirmās palīdzības aptieciņu iegāde, kuru respondenti pieminēja nedaudz retāk nekā vidēji Latvijā. Kopumā biežāk nekā vidēji Latvijā nozares darba devēji nodrošinājuši tikai 3 darba aizsardzības pasākumus – darba apģērba un individuālās aizsardzības līdzekļus, nodarbināto obligātās veselības pārbaudes (bez polises) un nodarbināto vakcinācijas (bez polises). Salīdzinot ar 2013.gada datiem, 2018.gadā darba devēji retāk nodrošinājuši pilnīgi visus darba aizsardzības pasākumus, kurus iespējams salīdzināt. Darba devēji 2018.gadā ievērojami retāk (par vismaz 30 procentpunktiem) nekā 2013.gadā nodrošinājuši tādus darba aizsardzības pasākumus kā ar darbu saistītu ikdienas sadzīves apstākļu uzlabošana, darba vides uzlabošana, nodarbināto instruktāža un speciālā apmācība un apmācība pirmās palīdzības sniegšanā. Lai gan 4 no 5 biežāk nodrošinātajiem darba aizsardzības pasākumiem 2018.gadā bija tādi, kurus darba devējiem ne vienmēr ir jānodrošina katru gadu (drošības zīmju izvietošana, pirmās palīdzības aptieciņu iegāde u.tml.), kopumā 3. tabula attēlotās tendences vērtējamas negatīvi. Šādu situāciju ietekmē dažādi faktori – darba devēju izpratne

par darba vides riska faktoru klātbūtni darba vietā un darba aizsardzības pasākumu nepieciešamību un nelegāla nodarbinātība nozarē [10, 11].

Nodarbināto aptauja

Nodarbināto aptaujas ietvaros respondentiem tika uzdots jautājums par darba vidē sastopamajiem riska faktoriem (4. tabula).

4. tabula. Nodarbināto īpatsvars, kuri kaut kādā mērā ir pakļauti darba vides riska faktoru iedarbībai atbilstoši nodarbināto domām mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē un vidēji Latvijā, %

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Darbs ārā dažādos laika apstākļos	69,6 (3)	38,2	80,4 (1)	40,1	82,2 (1)	41,9	81,5 (1)	33,8
Vienveidīgas kustības	70,1 (2)	56,1	71,9 (5)	55,9	65,7 (4)	53,6	79,7 (2)	66,6
Darbs piespiedu pozā	79,3 (1)	63,8	79,4 (2)	70,2	68,5 (3)	59,1	78,7 (3)	75,1
Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana	68,4 (4)	52,4	73,9 (3)	56,2	75,1 (2)	49,5	70,6 (4)	51,0
Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem	58,9 (8)	45,0	52,5 (8)	35,6	62,7 (6)	42,7	58,5 (5)	44,4
Vibrācija, kuru rada rokas instrumenti, mašīnas, u.tml.	38,8 (14)	24,0	45,3 (14)	26,0	47,4 (11)	22,2	55,2 (6)	28,9
Vibrācija, kuru rada transportlīdzekļi	35,6 (18)	17,0	45,8 (13)	20,5	47,3 (13)	19,6	52,0 (7)	22,3
Bioloģiskie faktori	55,4 (10)	19,6	73,8 (4)	24,9	65,0 (5)	20,5	50,2 (8)	12,8
Izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana	60,7 (6)	40,3	49,9 (9)	38,4	59,3 (7)	36,4	47,7 (9)	31,4
Virsstundu darbs	59,1 (7)	51,7	54,1 (7)	43,5	48,5 (10)	43,7	39,4 (10)	35,0
Darbs ar aprīkojumu	37,7 (16)	22,3	48,3 (11)	24,2	45,7 (14)	22,9	39,1 (11)	16,1
Caurvējš	61,5 (5)	51,7	46,7 (12)	46,4	47,4 (12)	45,4	38,7 (12)	39,6
Tiešs kontakts ar cilvēkiem, kuri nav darbinieku Jūsu darba vietā – tādiem kā pircēji, pasažieri u.tml.	44,6 (12)	63,8	53,2 (7)	75,4	48,8 (9)	63,9	37,9 (13)	60,9
Augsta temperatūra, kuras dēļ svīst pat tad, kad nestrādā	54,3 (11)	37,2	24,3 (22)	36,9	28,0 (17)	26,0	35,7 (14)	26,0
Laika trūkums	56,0 (9)	51,1	56,6 (6)	50,4	50,8 (8)	52,0	31,1 (15)	37,9
Zema temperatūra telpās	42,6 (13)	31,1	38,4 (16)	37,2	36,3 (15)	32,0	31,1 (16)	28,9
Darbs ar datoru	26,1 (23)	36,4	26,0 (21)	42,6	19,4 (25)	44,1	24,3 (17)	53,0
Darbs ar bīstamajām iekārtām	26,4 (22)	17,8	28,4 (18)	15,4	22,4 (22)	18,4	23,0 (18)	13,1
Pārāk mazs, nevienmērīgi sadalīts apgaismojums	*	*	*	*	12,7 (27)	18,2	22,5 (19)	18,3
Darbs ar sarežģītām, ātri mainīgām tehnoloģijām, ātru	38,5 (15)	33,2	39,5 (15)	33,9	22,8 (19)	31,6	22,3 (20)	28,9

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
un svarīgu lēmumu pieņemšanu								
Darbs augstumā	20,3 (25)	17,4	20,6 (25)	17,9	25,5 (18)	18,5	21,8 (21)	15,9
Ķīmisko vielu uzsūkšanās caur ādu	31,8 (20)	21,4	21,1 (24)	19,1	22,5 (21)	19,7	16,2 (22)	15,9
Darbs sprādzienbīstamā vidē	11,1 (30)	12,0	12,2 (30)	11,7	13,8 (26)	12,9	11,8 (23)	9,8
Nemaināms darba temps	32,5 (19)	25,0	34,4 (17)	21,8	30,1 (16)	24,3	11,7 (24)	19,3
Distances darbs, teledarbs	24,7 (24)	18,8	22,7 (23)	18,7	8,9 (30)	14,8	10,0 (25)	16,9
Summētais darba laiks	36,7 (17)	34,7	27,7 (19)	22,1	22,6 (20)	20,2	9,0 (26)	19,0
Nakts darbs	30,8 (21)	23,1	26,9 (20)	18,4	20,2 (24)	24,7	8,8 (27)	16,3
Pārāk liels, spilgts apgaismojums	*	*	*	*	4,0 (34)	10,0	8,1 (28)	11,8
Maiņu darbs	14,1 (28)	9,1	15,1 (29)	20,6	20,4 (23)	24,4	7,3 (29)	22,8
Ķīmiskās un bioloģiskās vielas, kas izraisa jaundabīgos audzējus	19,2 (26)	12,0	19,6 (26)	13,0	12,0 (29)	11,6	6,8 (30)	9,1
Elektromagnētiskā lauka starojums	*	*	15,3 (28)	18,1	5,5 (31)	18,5	5,0 (31)	12,9
Jonizējošais starojums	8,9 (31)	7,5	7,4 (31)	5,6	0,7 (35)	5,2	2,9 (32)	5,1
Paaugstināts atmosfēras spiediens	16,7 (27)	7,1	18,6 (27)	9,9	12,6 (28)	6,2	1,7 (33)	6,1
Iebiedēšana darba vietā	*	*	*	*	*	*	1,3 (34)	5,3
Fiziska vardarbība darba vietā	*	*	*	*	*	*	1,2 (35)	3,0
Seksuāla uzmākšanās darba vietā	*	*	*	*	*	*	0,0 (36)	1,4
Azbests	*	*	5,5 (32)	5,0	4,1 (33)	3,9	0,0 (36)	2,9
Nejonizējošais starojums	13,3 (29)	8,3	5,5 (32)	7,5	4,2 (32)	6,3	0,0 (36)	6,0

Piezīmes:

* – šāds atbildes variants nebija iekļauts anketā;

** – iekavās norādīta dotā riska faktora pozīcija/vieta konkrētā gadā

Bāze:

nozares respondenti, 2018.gadā n=57, 2013.gadā n=146, 2010.gadā n=170, 2006.gadā – 183; visi respondenti, 2018.gadā n=2502, 2013.gadā n=2383, 2010.gadā n=2378, 2006.gadā – 2455

Avots: nodarbināto aptauja

2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbinātie visbiežāk pieminēja tādus darba vides riska faktoros kā darbs ārā dažādos laika apstākļos, vienveidīgas kustības un darbs piespiedu pozā, kas pieminēti biežāk nekā vidēji Latvijā. Kopumā lielākā daļa riska faktoru ir pieminēti, vai nu līdzīgi kā vidēji Latvijā vai biežāk. Salīdzinot ar 2013.gada datiem, 2018.gada nodarbinātie retāk pieminējuši lielāko daļu darba vides riska faktoru. Ievērojami retāk (par vismaz 10 procentpunktiem) nekā 2013.gadā nodarbinātie pieminēja tādus riska faktoros kā bioloģiskie faktori, izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana, tiešs kontakts ar cilvēkiem, laika trūkums, nemaināms darba temps, summētais darba laiks, nakts darbs, maiņu darbs un paaugstināts atmosfēras spiediens, bet biežāk – vienveidīgas kustības un darbs piespiedu pozā.

Savukārt, salīdzinot ar 2018.gada darba devēju aptaujas atbildēm, var secināt, ka nodarbināto un darba devēju viedokļi par darba vides riska faktoriem ir līdzīgi, piemēram, 7 no 10 biežāk sastopamajiem darba vides riska faktoriem abās aptaujās sakrīt. Tomēr, lai gan abās aptaujās biežāk pieminētais darba vides riska faktors bija darbs ārā dažādos apstākļos, jānorāda, ka biežāko riska faktoru secība abās aptaujās bija atšķirīga. Nodarbinātie biežāk pieminēja tādus riska faktorus kā vienveidīgas kustības, skaļš troksnis, izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana un virsstundu darbs, bet retāk – darbs ar datoru, tiešs kontakts ar cilvēkiem un summētais darba laiks (2. tabula, 4. tabula).

Jānorāda, ka 2018.gadā gan nozares darba devēji, gan nodarbinātie salīdzinoši reti kā būtisku riska faktoru pieminēja nejonizējošo starojumu, kas ir pretrunā ar šajās aptaujās biežāk pieminēto riska faktoru – darbu ārā dažādos laika apstākļos. Jāņem vērā, ka nejonizējošais starojums ir arī ultravioletais starojums, kuram šajā nozarē nodarbinātie ir pakļauti ikdienā, veicot darbus ārpus telpām [5]. Šādas atbildes liecina, ka gan darba devējiem, gan nodarbinātajiem trūkst pilnīgas izpratnes par darba vides riska faktoriem (2. tabula, 4. tabula).

Nodarbināto aptaujas ietvaros tika uzdots jautājums, vai pēdējā gada laikā viņi ir tikuši informēti par dažādiem darba aizsardzības jautājumiem darba vietā (5. tabula).

5. tabula. Nodarbināto īpatsvars, kuri apgalvoja, ka pēdējā gada laikā savā darbavietā tika informēti par darba aizsardzības jautājumiem, %

Gads	Atbildes	Darba vides riska faktoriem darba vietā	Riska faktoru (darba vides) ietekmi uz veselību un nepieciešamajām veselības pārbaudēm	Lietojamiem individuālās aizsardzības līdzekļiem	Drošām darba metodēm	Situācijām, kad nedrīkst uzsākt darbu un kad darbs ir jāpārtrauc	Rīcību ārkārtas situācijā	Darba aizsardzības instrukcijām (parakstoties par iepazīšanos)
2018	Jā	61,2	66,2	70,6	42,2	68,1	83,1	89,1
	Nē	24,4	18,7	16,8	22,2	21,9	14,2	7,0
	Nav nepieciešams	8,2	7,3	12,6	34,5	9,0	2,7	3,9
2013	Jā	70,8	75,1	77,5	75,0	82,3	87,6	89,3
	Nē	20,6	16,8	12,3	14,7	11,7	11,1	8,8
	Nav nepieciešams	6,4	4,7	10,2	14,7	5,3	0,6	2,0
2010	Jā	66,3	67,2	71,0	57,8	72,8	83,3	86,6
	Nē	23,7	26,0	15,9	12,8	14,1	14,6	10,5
	Nav nepieciešams	8,4	5,1	13,2	29,4	12,1	2,0	2,0
2006	Jā	61,2	57,1	64,0	50,7	65,9	75,2	75,2
	Nē	22,3	27,5	13,7	7,3	10,3	19,3	19,3
	Nav nepieciešams	16,0	13,9	21,8	2,0	21,6	5,5	5,5

Piezīme: tabulā nav iekļauti rezultāti atbilžu variantam "Grūti pateikt"

Bāze: nozares respondenti, 2018.gadā n=57, 2013.gadā n=146, 2010.gadā n=170, 2006.gadā n=183

Avots: nodarbināto aptauja

2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbinātie apgalvoja, ka visbiežāk tika informēti par tādiem darba aizsardzības jautājumiem kā darba aizsardzības instrukcijas (89,1%, vidēji Latvijā – 90,2%), rīcība ārkārtas situācijās (83,1%, vidēji Latvijā – 88,1%) un lietojamie individuālās aizsardzības līdzekļi (70,6%, vidēji Latvijā – 52,0%), bet visretāk – drošas darba metodes (42,2%, vidēji Latvijā – 31,0%), darba vides riska faktori (61,2%, vidēji Latvijā – 60,0%) un to ietekme uz veselību (66,2%, vidēji Latvijā – 65,7%). Analizējot

nozares nodarbināto atbildes, var secināt, ka instruktāžas nozares uzņēmumos lielākoties veiktas formāli, jo tajās būtu jāiekļauj informācija par visiem 5. tabula iekļautajiem darba aizsardzības jautājumiem.

Salīdzinot ar 2013.gada aptaujas rezultātiem, 2018.gadā nodarbinātie retāk apgalvoja, ka tika informēti par visiem aptaujā iekļautajiem darba aizsardzības jautājumiem, turklāt biežāk nekā 2013.gadā norādīja, ka informācija par visiem uzskaitītajiem darba aizsardzības jautājumiem viņiem nav nepieciešama (5. tabula). Kopumā jāsecina, ka situācija mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē saistībā ar darba aizsardzības instruktāžu veikšanu ir pasliktinājusies, jo nodarbināto instruktāžas nozares uzņēmumos bieži tika veiktas formāli, turklāt daudziem nodarbinātajiem trūka izpratnes par šādas informācijas nepieciešamību.

Nodarbinātajiem aptaujas laikā tika uzdots jautājums par to, vai pagājušā gada laikā darba devējs uzņēmumā nodrošināja dažādus ar darba aizsardzību saistītus pasākumus (6. tabula).

6. tabula. Nodarbināto īpatsvars, kuri minējuši darba aizsardzības pasākumu veikšanu mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē un vidēji Latvijā, %

Darba aizsardzības pasākums	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Darba apģērbu un individuālās aizsardzības līdzekļus	49,4 (4)	43,4	52,2 (3)	38,3	58,2 (3)	46,3	71,3 (1)	56,6
Nodarbināto instruktāžu un speciālo apmācību	73,6 (1)	69,0	68,2 (1)	68,2	69,5 (1)	73,8	68,7 (2)	73,0
Ugunsdzēsības līdzekļu iegādi, uzturēšanu	55,9 (2)	50,2	51,2 (4)	58,2	59,9 (2)	60,9	67,7 (3)	70,1
Pirmās palīdzības aptieciņu iegādi	52,6 (3)	44,3	54,7 (2)	51,1	46,3 (4)	53,9	59,6 (4)	59,8
Drošības zīmju izvietojumu	41,2 (5)	34,8	46,7 (5)	40,3	44,5 (5)	48,1	50,2 (5)	59,3
Nodarbināto obligātās veselības pārbaudes	26,6 (7)	37,8	29,1 (7)	22,9	37,6 (6)	41,4	38,7 (6)	40,7
Apmācību pirmās palīdzības sniegšanā	20,7 (9)	26,2	29,4 (6)	21,1	21,2 (10)	26,5	33,5 (7)	34,5
Ar darbu saistītu ikdienas sadzīves apstākļu uzlabošanu	32,0 (6)	29,4	20,9 (9)	23,8	27,9 (7)	30,6	16,6 (8)	33,1
Veselības apdrošināšanas polises	15,8 (12)	32,6	21,3 (8)	22,8	21,4 (9)	31,0	15,1 (9)	48,1
Darba vides riska faktora novērtēšanu	16,2 (11)	13,2	19,4 (10)	14,0	25,2 (8)	21,1	13,4 (10)	28,6
Dažādus veselības veicināšanas pasākumus	*	*	*	*	*	*	13,4 (11)	8,0
Darba vides laboratoriskos mērījumus	7,7 (14)	13,6	15,4 (11)	10,8	8,1 (13)	8,0	12,1 (12)	11,8
Darba vietu ergonomikas uzlabošanu	*	*	*	*	*	*	11,0 (13)	25,5
Nodarbināto sporta iespējas	8,0 (13)	15,5	3,7 (14)	8,1	4,4 (14)	14,7	9,2 (14)	12,8

Darba aizsardzības pasākums	2006		2010		2013		2018	
	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā	Nozarē **	Vidēji Latvijā
Darba vides uzlabošanu	23,6 (8)	21,7	14,7 (12)	18,0	18,6 (11)	22,7	8,8 (15)	20,4
Nodarbināto vakcināciju	20,0 (10)	20,8	13,3 (13)	6,2	14,6 (12)	10,8	6,2 (16)	6,9

Piezīmes:

* – šāds atbildes variants nebija iekļauts anketā;

** – iekavās norādīta dotā pasākuma pozīcija/vieta konkrētā gadā

Bāze:

nozares respondenti, 2018.gadā n=57, 2013.gadā n=146, 2010.gadā n=170, 2006.gadā n=183;

visi respondenti, 2018.gadā n=2502, 2013.gadā n=2383, 2010.gadā n=2378, 2006.gadā n=2455

Avots: nodarbināto aptauja

2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbinātie visbiežāk apgalvoja, ka uzņēmumā veikti tādi darba aizsardzības pasākumi kā darba apģērbu un individuālās aizsardzības līdzekļu nodrošināšana, kuru nodarbinātie pieminēja biežāk nekā vidēji Latvijā, kā arī darbinieku instruktāža, speciālā apmācība un ugunsdzēsības līdzekļu iegāde un uzturēšana, kurus nodarbinātie pieminēja retāk nekā vidēji Latvijā. Bez jau pieminētajiem pasākumiem nozarē nodarbinātie biežāk nekā vidēji Latvijā uzskaitīja vēl tikai 2 citus darba aizsardzības pasākumus – darba vides laboratoriskos mērījumus un dažādus veselības veicināšanas pasākumus. Savukārt, salīdzinot ar 2013.gada datiem, 2018.gadā lielākā daļa darba aizsardzības pasākumu nodrošināti biežāk nekā 2013.gadā. Nozarē nodarbinātie ievērojami biežāk (par vismaz 10 procentpunktiem) nekā 2013.gadā minējuši tādus darba aizsardzības pasākumus kā darba apģērbu un individuālās aizsardzības līdzekļu nodrošināšana, pirmās palīdzības aptieciņu iegāde un apmācība pirmās palīdzības sniegšanā, bet retāk – ar darbu saistītu ikdienas sadzīves apstākļu uzlabošanu un darba vides riska faktoru novērtēšanu (6. tabula).

Salīdzinot darba devēju un nodarbināto aptauju rezultātus, var secināt, ka 8 no 10 visbiežāk uzskaitītajiem darba aizsardzības pasākumiem abās aptaujās sakrīt, turklāt – abās aptaujās respondenti visbiežāk pieminējuši darba apģērbu un individuālās aizsardzības līdzekļu nodrošināšanu. Nodarbinātie retāk nekā darba devēji apgalvoja, ka uzņēmumā nodrošināta darba vides uzlabošana un darba vietu ergonomikas uzlabošana, turklāt jāņem vērā, ka abās aptaujās šie rādītāji bija zemāki nekā vidēji Latvijā (3. tabula, 6. tabula). Šādi rezultāti vērtējami negatīvi, jo, piemēram, 3 no 4 biežāk pieminētajiem darba vides riska faktoriem nodarbināto aptaujā bija saistīti ar ergonomiku (vienveidīgas kustības, darbs piespiedu pozā, smagu priekšmetu pārvietošana), kas liecina, ka nozares darba devējiem vēl joprojām trūkst izpratnes par šādu aizsardzības pasākumu nozīmi un ietekmi uz nodarbināto veselību, viņu produktivitāti un uzņēmējdarbību ilgtermiņā.

Nodarbināto aptaujas ietvaros respondentiem tika uzdoti jautājumi par darbā nepieciešamajiem individuālās aizsardzības līdzekļiem. Mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbināto aptaujas rezultāti rāda, ka:

- 2018.gadā 76,5% nodarbināto atzina, ka viņiem darbā ir nepieciešams lietot individuālās aizsardzības līdzekļus (nozarē: 2013.gadā – 78,3%, 2010.gadā – 66,6%, 2006.gadā – 59,6%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 44,8%, 2013.gadā – 51,2%, 2010.gadā – 42,6%, 2006.gadā – 46,0%);
- 2018.gadā no respondentiem, kuriem individuālie aizsardzības līdzekļi ir jālieto, 78,1% apgalvoja, ka darba devēji viņus ar minētajiem līdzekļiem ir nodrošinājuši pilnībā (nozarē: 2013.gadā – 70,6%, 2010.gadā – 71,9%, 2006.gadā – 71,7%, vidēji Latvijā: 2018.gadā – 87,7%, 2013.gadā – 85,2%, 2010.gadā – 79,9%, 2006.gadā – 82,8%), bet 19,5% – tikai daļēji (nozarē: 2013.gadā – 14,3%, 2010.gadā – 16,2%, 2006.gadā – 15,4%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 9,1%, 2013.gadā – 9,7%, 2010.gadā – 13,2%, 2006.gadā – 11,8%);
- 2018.gadā no respondentiem, kuriem individuālās aizsardzības līdzekļi ir jālieto, 92,4% apgalvoja, ka tos lieto vienmēr (nozarē: 2013.gadā – 75,2%, 2010.gadā – 80,2%, 2006.gadā – 62,2%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 86,8%, 2013.gadā – 84,7%, 2010.gadā – 83,2%, 2006.gadā – 78,5%), 7,6% – tikai dažreiz (nozarē: 2013.gadā – 23,0%, 2010.gadā – 17,6%, 2006.gadā – 31,6%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 10,8%, 2013.gadā – 14,1%, 2010.gadā – 15,8%, 2006.gadā – 18,2%);

- 2018.gadā no respondentiem, kuriem individuālās aizsardzības līdzekļi ir jālieto, neviens nav minējis, ka nelieto individuālos aizsardzības līdzekļus (2013.gadā – 1,8%, 2010.gadā – 2,2%, 2006.gadā – 6,1%);
- 2018.gadā no tiem respondentiem, kuri individuālās aizsardzības līdzekļus lieto tikai dažreiz, 49,0% nedara to tādēļ, ka tie traucē strādāt, ir neērti vai spiež (2013.gadā – 57,9%, 2010.gadā – 49,8%, 2006.gadā – 60,4%), bet 16,3% to nedara, jo tie ir vizuāli nepievilcīgi.

Iepriekšējo gadu aptaujās nodarbinātie minēja vēl citus iemeslus, kāpēc netika lietoti individuālās aizsardzības līdzekļi, piemēram, nodarbinātie domāja, ka šos aizsardzības līdzekļus lietot nav svarīgi (2013.gadā – 17,0%, 2010.gadā – 9,6%, 2006.gadā – 23,0%) un ka tie tāpat viņus nepasargās (2013.gadā – 28,8%, 2010.gadā – 0,8%, 2006.gadā – 18,1%). Tāpat nodarbinātie norādīja, ka individuālās aizsardzības līdzekļi darbā nebija nodrošināti (2013.gadā – 3,5%, 2010.gadā – 8,6%, 2006.gadā – 4,9%), kā arī lietoti tikai gadījumos, kad tas nepieciešams (2013.gadā – 7,4%, 2010.gadā – 24,2%, 2006.gadā – 9,8%). Kopumā var secināt, ka attiecībā uz individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu situācija mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē 2018.gadā ir nedaudz uzlabojusies – nodarbinātie ievērojami biežāk nekā 2013.gadā un biežāk nekā vidēji Latvijā norādīja, ka darba devēji individuālās aizsardzības līdzekļus nodrošina pilnībā un ka nodarbinātie, kuriem tas nepieciešams, aizsardzības līdzekļus lieto vienmēr.

Darba vides objektīvo mērījumu rezultātu apkopojums mežsaimniecības nozares uzņēmumos

Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta (turpmāk – RSU DDVVI) Higiēnas un arodslimības laboratorija mežsaimniecības nozarē laika posmā no 2004.gada līdz 2016.gadam ir veikusi 1030 mērījumus. Visvairāk mērīti tādi riska faktori kā troksnis 36% (n=368), apgaismojums 15% (n=157), koksnes putekļi 14% (n=142), visa ķermeņa vibrācija 9% (n=97), gaisa relatīvais mitrums 7% (n=73), gaisa kustības ātrums 7% (n=71), gaisa temperatūra 6% (n=66) u.c. riska faktori. Mežsaimniecības nozarē ir veikti mērījumi arī tādiem ķīmiskajiem riska faktoriem kā hroms, mangāns un metināšanas aerosols, kas saistīti ar metālapstrādes darbiem (7. tabula). Šādi darbi mežsaimniecības nozarē tiek veikti, lai uzturētu aprīkojumu darba kārtībā [3].

7. tabula. Darba vides riska faktoru mērījumu kopējais skaits un procentuālais sadalījums, 2004.-2016.g.

Darba vietā novērtētie faktori	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Apgaismojums	20	67	-	-	7	24	13	12	4	4	6	-	-	157
	11%	17%	-	-	100%	34%	8%	17%	13%	14%	23%	-	-	15%
Visa ķermeņa vibrācija	-	22	4	-	-	11	31	7	5	-	6	6	5	97
	-	6%	33%	-	-	15%	20%	10%	17%	-	23%	22%	31%	9%
Hroms	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	-	0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0%
Mangāns	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	-	1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0%
Metināšanas aerosols	-	7	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	10
	-	2%	-	-	-	1%	1%	-	3%	-	-	-	-	1%
Koksnes putekļi	32	89	-	-	-	2	11	2	2	3	1	-	-	142
	17%	22%	-	-	-	3%	7%	3%	7%	10%	4%	-	-	14%
Abrazīvie putekļi	1	16	-	-	-	1	2	-	3	-	-	-	-	23

Darba vietā novērtētie faktori	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
	1%	4%	-	-	-	1%	1%	-	10%	-	-	-	-	2%
Gaisa relatīvais mitrums	32	24	1	-	-	-	-	7	-	2	-	7	-	73
	17%	6%	8%	-	-	-	-	10%	-	7%	-	26%	-	7%
Gaisa temperatūra	32	24	1	-	-	-	-	7	-	2	-	-	-	66
	17%	6%	8%	-	-	-	-	10%	-	7%	-	-	-	6%
Gaisa kustības ātrums	35	24	1	-	-	-	-	7	-	2	-	2	-	71
	19%	6%	8%	-	-	-	-	10%	-	7%	-	7%	-	7%
Troksnis	36	120	5	2	-	32	97	27	15	16	12	-	6	368
	19%	30%	42%	100%	-	45%	63%	39%	50%	55%	46%	-	38%	36%
Organiskie šķīdinātāji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12	5	18
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4%	44%	31%	2%
Kopā	188	398	12	2	7	71	155	69	30	29	26	27	16	1 030

Piezīme: – šādi mērījumi attiecīgajā gadā netika veikti.

Avots: Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts

Kā redzams 7. tabulā, no 2009. līdz 2011.gadam nozarē bija vērojams būtisks laboratorisko mērījumu pieaugums. Attiecīgajā periodā tika veikta Eiropas Savienības Struktūrfondu projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” (Nr. 1DP/1.3.1.3.2./08/IPIA/NVA/002) aktivitāte „De minimis atbalsta piešķiršana”, kuras ietvaros bīstamo nozaru uzņēmumi varēja saņemt bezmaksas laboratoriskos mērījumus. Mežsaimniecības uzņēmumi kopš 2012.gada būtiski retāk veikuši darba vides laboratoriskos mērījumus.

8. tabula. Darba vides riska faktoru mērījumu skaits, kas neatbilst AER vai rekomendējamiem lielumiem, un to procentuālais sadalījums, 2004.-2016.g.

Darba vietā novērtētie faktori	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Apgaismojums	15	26	-	-	6	24	5	12	2	2	3	-	-	95
	75%	39%	-	-	86%	100%	38%	100%	50%	50%	50%	-	-	61%
Visa ķermeņa vibrācija	-	8	0	-	-	7	4	0	1	-	0	0	0	20
	-	36%	0%	-	-	64%	13%	0%	20%	-	0%	0%	0%	21%
Mangāns	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	-	50%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50%
Metināšanas aerosols	-	5	-	-	-	1	0	-	1	-	-	-	-	7
	-	71%	-	-	-	100%	0%	-	100%	-	-	-	-	70%
Koksnes putekļi	4	6	-	-	-	0	1	1	0	0	0	-	-	12
	13%	7%	-	-	-	0%	9%	50%	0%	0%	0%	-	-	8%
Abrazīvie putekļi	0	5	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	8
	0%	31%	-	-	-	100%	50%	-	33%	-	-	-	-	35%
	9	12	1	-	-	-	-	0	-	1	-	3	-	26

Darba vietā novērtētie faktori	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Gaisa relatīvais mitrums	28%	50%	100%	-	-	-	-	0%	-	50%	-	43%	-	36%
Gaisa temperatūra	12	14	1	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	32
	38%	58%	100%	-	-	-	-	57%	-	50%	-	-	-	48%
Gaisa kustības ātrums	25	15	1	-	-	-	-	7	-	0	-	2	-	50
	71%	63%	100%	-	-	-	-	100%	-	0%	-	100%	-	70%
Troksnis	32	77	2	1	-	25	70	23	10	6	4	-	2	252
	89%	64%	40%	50%	-	78%	72%	85%	67%	38%	33%	-	33%	68%
Organiskie šķīdinātāji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25%	-	25%
Kopā	97	170	5	1	6	58	81	47	15	10	7	8	2	507
	52%	43%	42%	50%	86%	82%	52%	68%	50%	34%	27%	30%	13%	49%

Piezīme: – šādi mērījumi attiecīgajā gada netika veikti.

Avots: Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts

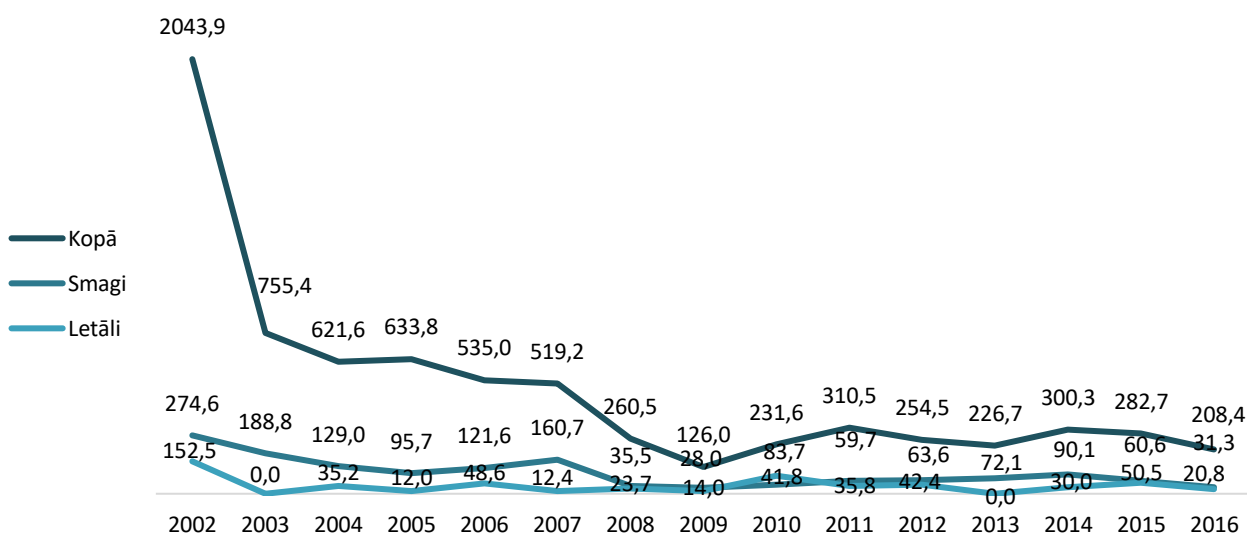
Mežsaimniecības nozarē kopumā no 1030 novērtētām darba vietām, 507 jeb 49% mērījumu rezultāti neatbilst aroda ekspozīcijas robežvērtībai (turpmāk – AER) vai rekomendējamiem lielumiem (7. tabula, 8. tabula). AER vai rekomendējamiem lielumiem visbiežāk neatbilda tādi riska faktori kā gaisa kustības ātrums 70% (n=50), metināšanas aerosols 70% (n=7), troksnis 68% (n=252), apgaismojums 61% (n=95), mangāns 50% (n=2), temperatūra 48% (n=32), gaisa relatīvais mitrums 36% (n=26) un abrazīvie putekļi 35% (n=8). Tātad pusē vai vairāk gadījumos neatbilstoši normām bija tādi riska faktori kā gaisa kustības ātrums, metināšanas aerosols, troksnis, apgaismojums un mangāns, tāpēc mežsaimniecības nozarē, veicot darba vides riska novērtēšanu un sastādot preventīvo pasākumu plānu, šiem riska faktoriem būtu jāpievērš īpaša uzmanība.

Kā redzams 7. tabulā un 8. tabulā, biežāk mērītais riska faktors nozarē – troksnis – arī bieži pārsniedz robežvērtības. Lai mazinātu trokšņa ietekmi darba vidē mežsaimniecības nozarē, darba devējiem ir jānodrošina regulāras aprīkojuma apkopes, jāuzstāda aprīkojuma klusinātāji, jāsigādā troksni slāpējoši individuālās aizsardzības līdzekļi (austiņas, ieliktni), ka arī, ja iespējams, jānodrošina aprīkojums ar zemāku trokšņa līmeni [5]. Tāpat nozīmīgi, lai nodarbinātajiem tiktu organizēti regulāri atslodzes pārtraukumi klusumā, lai saudzētu viņu dzirdi, kā arī tiktu veikta nodarbināto apmācība par drošām darba metodēm darbā ar iekārtām un mežizstrādes smago tehniku, kurā tiktu sniegta informācija par to, kā mazināt trokšņa negatīvo ietekmi.

Nelaiemes gadījumi darbā mežsaimniecības nozarē

Nelaiemes gadījumu (turpmāk – NG) analizē apkopotu datus par laika posmu no 2002. līdz 2016.gadam. Attēlā zemāk (1. attēls) redzams nelaiemes gadījumu sadalījums uz 100 000 aizņemto darba vietu mežsaimniecības nozarē. Tā kā Centrālā statistikas pārvalde (turpmāk – CSP) veic pārrēķinus pēc 2011.gadā veiktās tautas skaitīšanas un nav iespējams iegūt visus nepieciešamos datus par nodarbinātības līmeni pēc specifiskiem saimnieciskās darbības veidiem, laika posmā no 2010. līdz 2016.gadam nodarbināto iedzīvotāju skaits šajā nozarē noteikts pēc aizņemto darba vietu skaita (algotu darba vietu skaits, kurās darbinieks ir pieņemts darbā), pirms tam – pēc nodarbināto skaita [3].

1. attēls. Nelaiemes gadījumu skaits mežsaimniecības nozarē uz 100 000 aizņemto darba vietu pēc smaguma pakāpes, 2002.–2016.g.

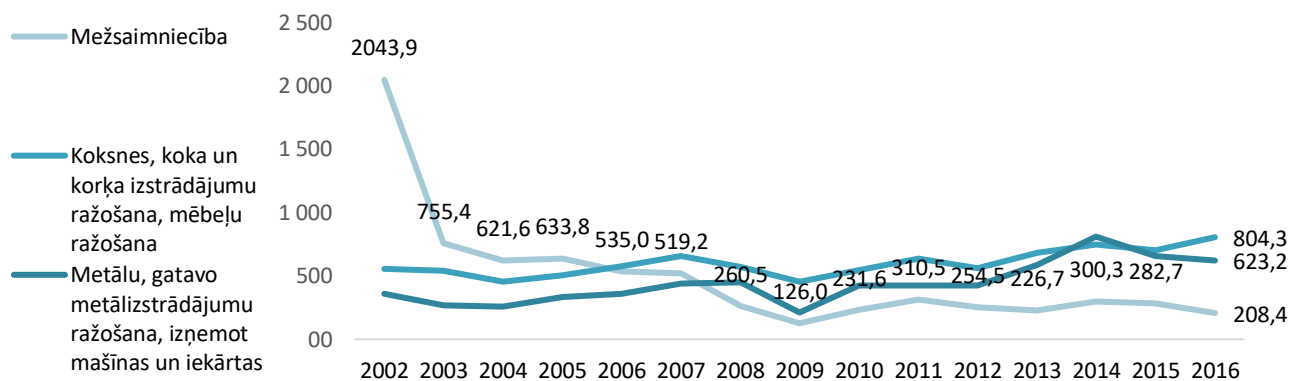

Avots: Valsts darba inspekcija, Centrālā statistikas pārvalde

Kopējais reģistrēto NG skaits uz 100 000 aizņemto darba vietu mežsaimniecības nozarē ir samazinājies no 300,3 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu 2014.gadā līdz 208,4 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu 2016.gadā. Līdzīgi, arī smagu NG skaits kopš 2014.gada ir samazinājies no 90,1 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu līdz 31,3 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu 2016.gadā. Savukārt, letālo NG skaits laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam ir bijis svārstīgs, augstāko rādītāju sasniedzot 2015.gadā (50,5 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu), bet zemāko – 2013.gadā (0 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu). 2016.gadā letālu NG skaits nozarē bija 20,8 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu (1. attēls), kas ir viens no augstākajiem rādītājiem starp visām tautsaimniecības nozarēm.

Attēlā zemāk (2. attēls) NG skaits mežsaimniecības nozarē salīdzināts ar NG skaitu kokapstrādes un metālapstrādes nozarēs.

2. attēls. Nelaiemes gadījumu skaits uz 100 000 aizņemto darba vietu mežsaimniecības nozarē un dažās apstrādes rūpniecības apakšnozarēs, 2002.–2016.g.

Piezīme: precīzus rādītājus dinamikā par kokapstrādes un metālapstrādes nozarēs notikušajiem nelaiemes gadījumiem skatīt attiecīgajos pielikumos

Avots: Valsts darba inspekcija, Centrālā statistikas pārvalde

Salīdzinot ar koksnes, koka un korķa izstrādājumu un mēbeļu ražošanas nozari un metālu un gatavo metālizstrādājumu ražošanas nozari, mežsaimniecības nozarē reģistrēto NG skaits ir ievērojami zemāks, piemēram, 2016.gadā mežsaimniecības nozarē reģistrēto NG skaits bija gandrīz četras reizes mazāks nekā kokapstrādes nozarē (mežsaimniecībā – 208,4 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu; kokapstrāde – 804,3 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu). Jāņem vērā, ka kokapstrādes nozarē ir augstākais NG skaits no visām apstrādes rūpniecības nozarēm. Savukārt, salīdzinot ar metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanas nozari, 2016.gadā mežsaimniecības nozarē reģistrēto NG skaits bija gandrīz trīs reizes zemāks nekā metālapstrādes nozarē (623,2 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu) (2. attēls). Ņemot vērā augsto letālo NG skaitu un salīdzinoši zemāku kopējo NG skaitu mežsaimniecības nozarē (1. attēls), ir ļoti iespējams, ka nozarē vēl joprojām tiek reģistrēta tikai daļa no darbā notikušajiem NG. Uz to norāda arī nesakritības darba devēju un nodarbināto atbildēs par to, vai viņu uzņēmumā pēdējo 3 gadu laikā ir bijis kāds ar darbu saistīts NG (aptaujas rezultātus skatīt zemāk).

Darba devēju aptauja

Darba devējiem aptaujas ietvaros tika uzdots jautājums, vai viņu vadītajā uzņēmumā pēdējo 3 gadu laikā ir bijis kāds(-i) ar darbu saistīts(-i) NG. 2018.gadā 4 darba devēji jeb 1,4% aptaujāto mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē atzina, ka šādi NG ir notikuši (2013.gadā – 2,1% jeb 6 respondenti, 2010.gadā – 4,5% jeb 8 respondenti, 2006.gadā – 1,4% jeb 2 respondenti). Saskaņā ar 2018.gada aptaujas datiem mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē:

- 3 respondenti jeb 55,3% darba devēju apgalvoja, ka NG tika izmeklēti;
- 2 respondenti jeb 4,1% darba devēju atzina, ka par NG tika ziņots Valsts darba inspekcijai (turpmāk – VDI) (2013.gadā par 4 no 6 nelaiemes gadījumiem, 2010.gadā par 6 no 8, 2006.gadā par 2 no 2);
- neviens darba devējs nenorādīja, ka tika aprēķinātas tiešās izmaksas, kas radušās pēc NG darbā (2013.gadā – 2 no 6, 2010.gadā – 1 no 8).

Tātad atbilstoši aptauju datiem 2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nevienā no gadījumiem netika izpildītas visas normatīvo aktu prasības.

Atbilstoši nozares darba devēju atbildēm 2018.gadā tika pieminēti šādi NG cēloņi:

- nodarbinātie neievēroja darba drošības prasības – 97,0% (2013.gadā – 41,0%, 2010.gadā – 53,7%);
- darba aizsardzības prasību neievērošana gan no nodarbināto puses, gan trūkumi darba organizācijā – 54,2% (2013.gadā – 7,3%).

2018.gadā neviens no darba devējiem nebija apgalvojis, ka NG cēlonis bija no darba devēja un darbinieka neatkarīgi apstākļi (2013.gadā – 8,7%, 2010.gadā – 46,3%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 22,0%) vai tikai trūkumi darba organizācijā (vidēji Latvijā – 2,3%). 2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares darba devēji NG lielākoties saista ar to, ka nodarbinātie neievēro darba drošības prasības (97,0%, vidēji Latvijā – 70,9%). Tāpat nozares darba devēji norādīja, ka NG izraisīja darba aizsardzības prasību neievērošana gan no darbinieki puses, gan trūkumi darba organizācijā (54,2%, vidēji Latvijā – 9,3%).

2018.gadā darba devēji mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē apgalvoja, ka pēc notikušajiem nelaiemes gadījumiem tika veikti šādi darba aizsardzības pasākumi:

- nodarbināto papildu instruktāža un apmācība – 55,3% (2013.gadā – 56,8%, 2010.gadā – 29,2%);
- veikta aprīkojuma nomaiņa vai uzlabošana – 54,2% (2013.gadā – 0,0%, 2010.gadā – 0,9%);
- pārveidota darba organizācija – 3,0% (2013.gadā – 0,0%, 2010.gadā – 66,9%);
- nodrošināti papildus individuālie aizsardzības līdzekļi – 3,0%.

Negatīvi vērtējams, ka 2018.gadā 44,7% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē norādīja, ka pēc nelaiemes gadījuma nekādi darba aizsardzības pasākumi netika veikti (vidēji Latvijā – 11,7%). Savukārt, aplūkojot darba devēju atbildes par veiktajiem darba aizsardzības pasākumiem, var secināt, ka tie ir galvenokārt vērsti uz nodarbināto apmācīšanu un aprīkojuma uzlabošanu, ne izmaiņām darba organizācijā.

Nodarbināto aptauja

Arī nodarbinātajiem aptaujas ietvaros tika uzdoti jautājumi par nelaimes gadījumiem darba vietā pēdējo 3 gadu laikā. 2018.gadā 7,5% (n=6) nodarbināto mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē atzina, ka šādi nelaimes gadījumi ir notikuši (2013.gadā – 9,1%, 2010.gadā – 11,6%, 2006.gadā – 13,8%), turklāt respondenti minējuši, ka visi šie negadījumi bijuši viegli nelaimes gadījumi ar vienu cietušo (2013.gadā – 61,5%, 2010.gadā – 33,7%, 2006.gadā – 47,3%). 2018.gadā neviens nodarbinātais nozarē nenorādīja, ka noticis viegls nelaimes gadījums ar vairākiem cietušajiem (2013. un 2010.gadā – 0%, 2006.gadā – 16,1%), smags negadījums ar vienu cietušo (2013.gadā – 38,5%, 2010.gadā – 65,4%, 2006.gadā – 23,9%) vai nelaimes gadījums, kurā gājis bojā kāds cilvēks (2013. un 2010.gadā – 0%, 2006.gadā – 12,7%).

2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbinātie apgalvoja, ka:

- visi darbā notikušie nelaimes gadījumi tika izmeklēti – 87,6% (nozarē: 2013.gadā – 38,9%, 2010.gadā – 69,7%, 2006.gadā – 71,9%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 68,4%, 2013.gadā – 70,0%, 2010.gadā – 54,3%, 2006.gadā – 59,7%);
- par visiem nelaimes gadījumiem tika ziņots VDI – 84,5% (vidēji Latvijā: 2018.gadā – 50,1%);
- visi negadījumi tika noformēti kā nelaimes gadījumi darbā – 84,5% (nozarē: 2013.gadā – 46,8%, 2010.gadā – 68,8%, 2006.gadā – 55,2%; vidēji Latvijā: 2018.gadā – 48,0%, 2013.gadā – 50,4%, 2010.gadā – 46,8%, 2006.gadā – 45,0%).

2018.gadā neviens nodarbinātais mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nenorādīja, ka nelaimes gadījumi netika izmeklēti (2013.gadā – 37,7%, 2010.gadā – 28,5%, 2006.gadā – 20,1%), ka par tiem netika ziņots VDI (2013.gadā – 46,8%, 2010.gadā – 9,1%, 2006.gadā – 27,7%) un ka tie tika noformēti kā sadzīves negadījumi vai netika noformēti vispār. Salīdzinot darba devēju un nodarbināto aptauju datus, nodarbinātie biežāk nekā darba devēji norādīja, ka nelaimes gadījumi tika reģistrēti. Šādas atšķirības var skaidrot ar to, ka darba devēju un nodarbināto aptaujās iekļauti atšķirīgi nozaru uzņēmumi, kā arī to, ka nodarbinātie iespējams ne vienmēr ir informēti par to, vai par NG tiek ziņots VDI.

Atbilstoši nodarbināto aptaujas rezultātiem 2018.gadā nodarbinātie uzskaitīja šādus nelaimes gadījumu cēloņus:

- no darba devēja un nodarbinātā neatkarīgi apstākļi – 39,8% (2013.gadā – 23,4%, 2010.gadā – 2,2%, 2006.gadā – 8,4%);
- nodarbinātie neievēroja darba drošības prasības – 27,9% (2013.gadā – 47,9%, 2010.gadā – 96,9%, 2006.gadā – 63,8%);
- gan darba aizsardzības prasību neievērošana no darbinieku puses, gan trūkumi darba organizācijā – 16,8% (2013.gadā – 7,5%, 2010.gadā – 0%, 2006.gadā – 24,1%).

Salīdzinoši mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbinātie retāk nekā vidēji Latvijā (2018.gadā – 43,5%, 2013.gadā – 39,5%, 2010.gadā – 65,5%, 2006.gadā – 44,8%), retāk nekā iepriekšējo aptauju gados un retāk nekā darba devēji nelaimes gadījumu cēloņus saistīja ar nodarbināto rīcību.

2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbinātie apgalvoja, ka pēc notikušajiem nelaimes gadījumiem, tika veikta tikai nodarbināto instruktāža, apmācība – 52,5% (2013.gadā – 39,3%, 2010.gadā – 71,7%, 2006.gadā – 67,6%). 2018.gadā neviens no respondentiem mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē neminēja, ka tika pārveidota darba organizācija (2013.gadā – 0,0%, 2010.gadā – 57,3%, 2006.gadā – 12,1%) un ka tika veikta aprīkojuma nomaiņa vai uzlabošana (2013.gadā – 15,5%, 2010.gadā – 1,3%, 2006.gadā – 24,4%). Līdzīgi kā darba devēju aptaujā, gandrīz puse aptaujāto no mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares atzīmēja, ka pēc negadījuma netika veikti nekādi darba aizsardzības pasākumi (2018.gadā – 47,8%, 2013.gadā – 35,0%, 2010.gadā – 9,0%, 2006.gadā – 12,3%), kas ir ievērojami sliktāks rādītājs nekā vidēji Latvijā (2018.gadā – 18,0%, 2013.gadā – 18,2%, 2010.gadā – 21,8%, 2006.gadā – 27,2%) un kopumā norāda uz negatīvu tendenci nozarē.

Nodarbināto veselības traucējumi un arodslimības mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē Latvijā

Nodarbināto aptaujas ietvaros tika uzdots jautājums, vai viņiem ir kādi veselības traucējumi, kuru cēlonis, viņuprāt, ir darba vidē esošie kaitīgie faktori (9. tabula).

9. tabula. Nodarbināto īpatsvars, kuri apgalvo, ka viņiem ir veselības traucējumi, kuru cēlonis, viņuprāt, ir darba vidē esošie kaitīgie faktori, %

Nozare	2018
Mežsaimniecība un lauksaimniecība	16,6
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana	9,0
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	12,1
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, mēbeļu ražošana	20,5
Papīra un papīra izstrādājumu ražošana, poligrāfija un ierakstu reproducēšana	11,7
Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	4,3
Būvniecība	15,3
Transports un uzglabāšana	17,4
Izglītība	11,4
Veselība un sociālā aprūpe	17,4
Vidēji Latvijā	12,7

Piezīme: tabulā iekļautas nozares, par kurām veidoti tematiskie pielikumi

Bāze:

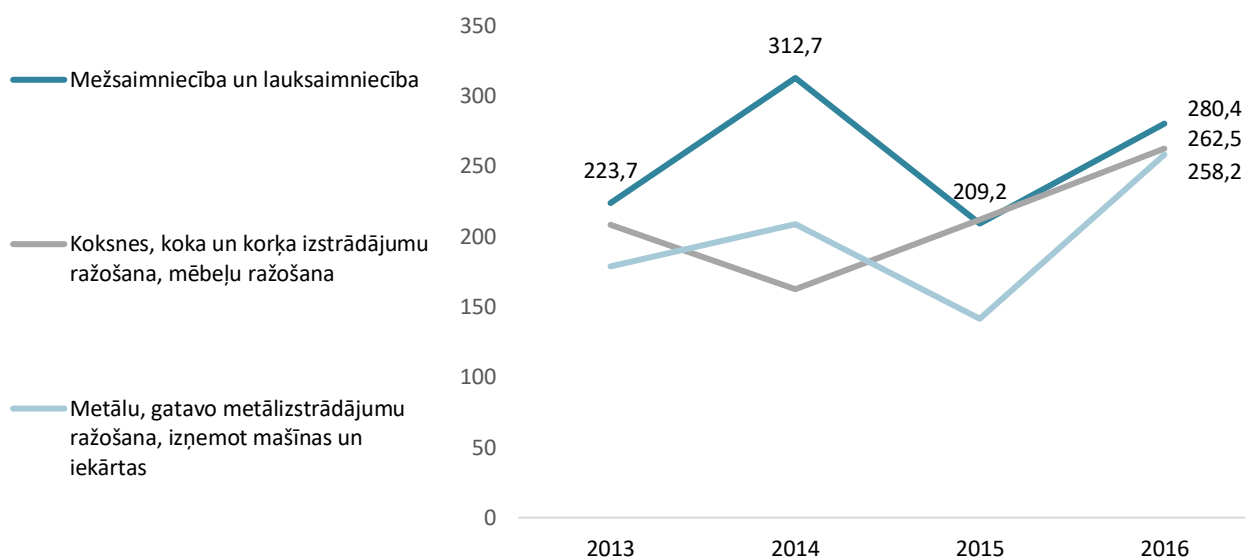
nozares respondenti, 2018.gadā n=57; visi respondenti, 2018.gadā n=2502

Avots: nodarbināto aptauja

Kā redzams tabulā augstāk 2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē nodarbinātie biežāk nekā vidēji Latvijā atbildēja, ka viņiem ir šādi veselības traucējumi. Biežāk šādu atbildi sniedza nodarbinātie no tādām nozarēm kā koksnes, koka, korķa izstrādājumu un mēbeļu ražošana, transports un uzglabāšana un veselība un sociālā aprūpe. Mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē šādi rādītāji, visticamāk, ir saistīti ar nozarei specifiskajiem riska faktoriem, kas ietekmē gan NG, gan arodslimību veidošanos, piemēram, darbs ar aprīkojumu, skaļš troksnis, smagu priekšmetu pārvietošana, vienvēidīgas kustības, darbs ārā dažādos laika apstākļos u.tml.

Tā kā nav pieejami dati par arodslimnieku un arodslimību dinamiku tieši mežsaimniecības nozarē, analizē izmantoti dati par situāciju mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē. Šajā pielikumā pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits ir analizēts laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam, jo nav pieejami korekti dati par mežsaimniecības un lauksaimniecības nozari iepriekšējā periodā, kā arī 2013.gada pielikumā nav skaidri norādītas informācija par to, kāda nozaru klasifikācija izmantota datu analizē.

3. attēls. Pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaita dinamika (uz 100 000 aizņemto darba vietu) mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē salīdzinājumā ar dažām apstrādes rūpniecības apakšnozarēm, 2013.-2016.g.

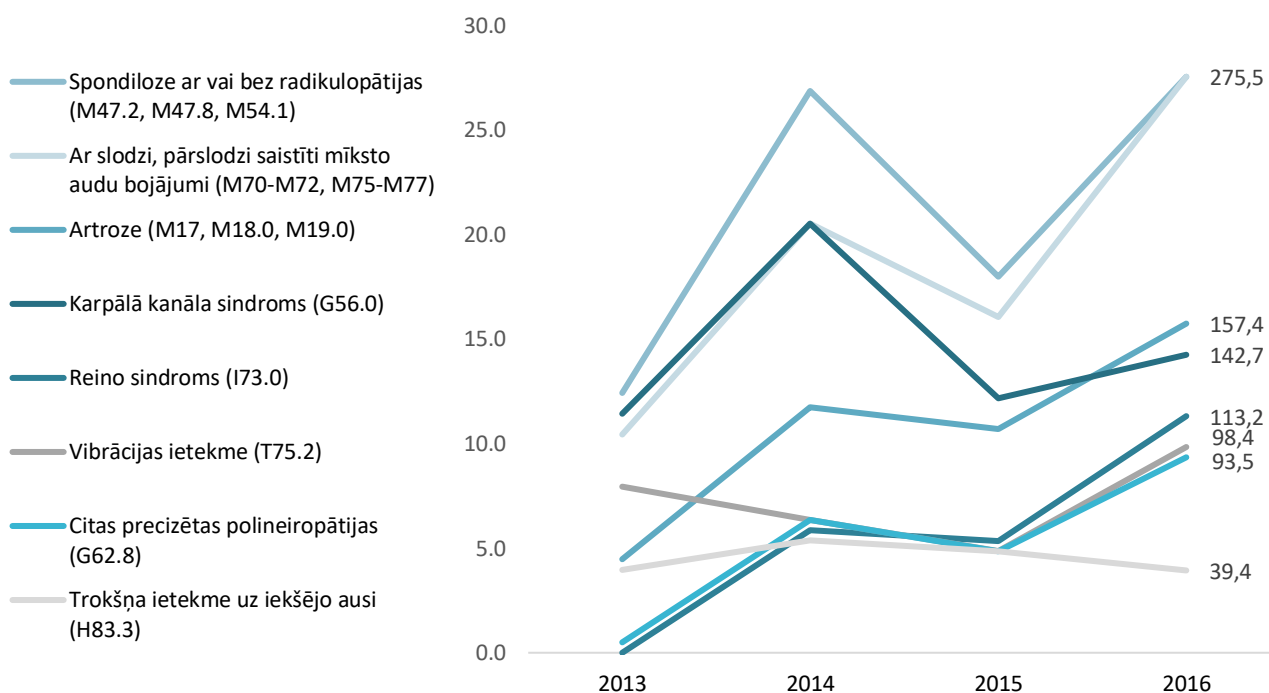
Piezīme: precīzus rādītājus dinamikā par kokapstrādes un metālapstrādes nozarēm skatīt attiecīgajos pielikumos.

Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

Mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē laika posmā no 2013. līdz 2016.gadam pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits bija svārstīgs, augstāko rezultātu sasniedzot 2014.gadā (312,7 arodslimnieki uz 100 000 aizņemto darba vietu), bet zemāko – 2015.gadā (209,2 arodslimnieki uz 100 000 aizņemto darba vietu). Salīdzinot ar tādām apstrādes rūpniecības apakšnozarēm kā koksnes, koka un korķa izstrādājumu un mēbeļu ražošana un metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, 2016.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits ir nedaudz lielāks – 280,4 arodslimnieki uz 100 000 aizņemto darba vietu (kokapstrāde un mēbeļu ražošana – 262,5 arodslimnieki uz 100 000 aizņemto darba vietu, metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana – 258,2 arodslimnieki uz 100 000 aizņemto darba vietu; 3. attēls).

Katram pirmreizēji reģistrētam arodslimniekam mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē vidēji diagnosticē vairāk nekā četras arodslimības (2016.gadā – nozarē: 4,5 arodslimības uz arodslimnieku; vidēji Latvijā – 3,8 arodslimības uz arodslimnieku), tādēļ reģistrēto arodslimību skaits pārsniedz arodslimnieku skaitu vairāk nekā 4 reizes.

4. attēls. Arodslimību sadalījums pa gadiem mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē uz 100 000 aizņemto darba vietu, 2013.-2016.g.

Piezīme: precīzus katras arodslimības rādītājus dinamiskā skatīt 10. tabula

Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

10. tabula. Izplatītāko arodslimību biežuma sadalījums pa gadiem mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē uz 100 000 aizņemto darba vietu, 2013.-2016.g.

Gads	Karpālā kanāla sindroms (G56.0)	Reino sindroms (I73.0)	Citas precīzētas polineuropātijas (G62.8)	Trokšņa ietekme uz iekšējo ausi (H83.3)	Artroze (M17, M18.0, M19.0)	Spondilozes ar vai bez radikulopātijas (M47.2, M47.8, M54.1)	Vibrācijas ietekme (T75.2)	Ar slodzi, pārslodzi saistīti mīksto audu bojājumi (M70-M72, M75-M77)
2013	114,3	0,0	5,0	39,8	44,7	124,3	79,5	104,4
2014	205,2	58,6	63,5	53,8	117,3	268,8	63,5	205,2
2015	121,6	53,5	48,6	48,6	107,0	180,0	48,6	160,5
2016	142,7	113,2	93,5	39,4	157,4	275,5	98,4	275,5

Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

Mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē 2016.gadā visbiežāk tika reģistrētas skeleta, muskuļu un saistaudu arodslimības – spondilozes ar vai bez radikulopātijas un ar slodzi, pārslodzi saistīti mīksto audu bojājumi (275,5 reģistrētas arodslimības uz 100 000 aizņemto darba vietu), kā arī artroze (157,4 arodslimības uz 100 000 aizņemto darba vietu). Šādu arodslimību skaits dinamiskā bija svārstīgs, bet 2016.gadā tās tika diagnosticētas visbiežāk (4. attēls, 10. tabula).

Mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē bieži reģistrētas arī tādas nervu sistēmas slimības, kā karpālā kanāla sindroms un citas precizētas polineuropātijas. Abu šo arodslimību skaits dinamikā bija svārstīgs. Karpālā kanāla sindroms visbiežāk tika reģistrēts 2014.gadā (268,8 arodslimības uz 100 000 aizņemto darba vietu), bet 2016.gadā (142,7 arodslimības uz 100 000 aizņemto darba vietu) šī slimība tika reģistrēta jau ievērojami retāk. Karpālā kanāla sindroms tāpat kā ar slodzi, pārslogu un spiedienu saistīti mīksto audu bojājumi, artroze un spondilozē ar vai bez radikulopātijas ir saistīti ar ergonomiskajiem riska faktoriem darba vietā. Savukārt reģistrēto polineuropātiju skaits ir ievērojami palielinājies, augstākos rādītājus sasniedzot 2016.gadā (93,5 arodslimības uz 100 000 aizņemto darba vietu; 4. attēls, 10. tabula).

Lai mazinātu ergonomisko darba vides riska faktoru (vienveidīgas kustības, darbs piespiedu pozā un smagu priekšmetu pārvietošana) ietekmi mežsaimniecības uzņēmumos, darba devējiem ir jānodrošina nodarbinātajiem ergonomiski optimālu darba vidi: 1) roku darba rīkus – ar iespēju pielāgots instrumentu kātu, rokturi; 2) meža tehnika – ar ērtu piekļūšanu kabīnei (nav augsti, slideni pakāpieni, durvju atvere ir pietiekami liela, lai tajā ērti iekāptu ziemas apģērbā), kabīne ir pietiekami plaša un augsta, lai tajā var ērti strādāt, kabīnē ir plaša redzamība, darba stacijā viss ir izvietots tā, lai nodarbinātajam darba paveikšanai nav jāveic daudz kustību, ir regulējams krēsls u.c.). Tāpat darba devējiem ir jāpievērš uzmanība arī klimata kontrolei kabīnē, tehnikas trokšņa un vibrācijas līmenim, kā arī apgaismojumam diennakts tumšajā laikā. Balsta un kustības sistēmas slimību daudzumu var samazināt arī regulāri veiktas obligātas veselības pārbaudes, darbinieku apmācības par smaguma pārvietošanas principiem, atslodzes vingrinājumiem, ievērotas atslodzes pauzes u.tml. [5, 8, 12, 13].

Mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē bieži reģistrētas vibrācijas ietekmes arodslimības, Reino sindroms un trokšņa ietekme uz iekšējo ausi. Lai gan visu šo arodslimību skaits dinamikā bija svārstīgs, 2016.gadā Reino sindroma (113,2 arodslimības uz 100 000 aizņemto darba vietu) un vibrācijas ietekmes arodslimību (98,4 arodslimības uz 100 000 aizņemto darba vietu) gadījumi tika reģistrēti biežāk nekā iepriekšējos gados, kamēr trokšņa ietekme uz iekšējo ausi kopš 2014.gada tika reģistrēta arvien retāk (2016.gadā – 39,4 arodslimības uz 100 000 aizņemto darba vietu) (4. attēls, 10. tabula).

Kopumā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē dinamikā ievērojami palielinājies skeleta, muskuļu un saistaudu arodslimību skaits, un nozarē visbiežāk reģistrētas arodslimības, kas saistītas ar ergonomiskiem riska faktoriem. Tāpat nozarē bieži reģistrētas fizikālo riska faktoru izraisītas slimības. Salīdzinot ar nodarbināto aptaujas rezultātiem, visbiežāk pieminēti arodslimības izraisīti riska faktori – vienveidīgas kustības, darbs piespiedu pozā, smagu priekšmetu nešana, pārvietošana, skaļš troksnis, vibrācija, kuru rada rokas instrumenti un transportlīdzekļi. Lai mazinātu šādu riska faktoru ietekmi darba vietā, darba devējiem mežsaimniecības nozarē būtu jāveic tehnoloģiski (darba aprīkojuma pareiza izvēle un regulāras apkopes veikšana, apgaismes ierīču uzturēšana kārtībā u.tml.) un organizatoriski uzlabojumi (nodarbināto apmācības par ergonomikas principiem, atslodzes vingrinājumiem, darba paužu nodrošināšana un ievērošana, īpaši veicot naktis darbu u.tml.). Tāpat nepieciešams nodrošināt arī individuālās aizsardzības līdzekļus, piemēram: cimdsus, darba apģērbu, apavus (ar purngala daļas aizsardzību, neslīdošu zoli, ja nepieciešams), ķiveri (ar spranda sargu, ja nepieciešams), brilles, sejsargu u.c.) [5, 9, 12, 13].

Izplatītāko arodslimību biežuma sadalījumu uz 100 000 nodarbināto laika posmā no 1996. līdz 2012.gadam redzams 11.tabulā.

11. tabula. Izplatītāko arodslimību biežuma sadalījums pa gadiem lauksaimniecības, mežsaimniecības un medniecības (A) nozarē uz 100 000 nodarbināto, 1996.-2012.g.

Gads	Vibrācijas ietekme (T75.2)	Karpālā kanāla sindroms (G56.0)	Spondilozē ar vai bez radikulopātijas (M47.2+M42.1+M54.1)	Trokšņa ietekme uz iekšējo ausi (H83.3)	Ar slodzi, pārslodzi un spiedienu saistīti mīksto audu bojājumi (M70-M72, M75-M79)	Polineiropātija citu toksisku faktoru dēļ (G62.2)	Citas precizētas hroniskas obstruktīvas plaušu slimības (J44.8)	Primāra abpusēja plaukstas pamata un īkšķa locītavu artrīze (M18.0)
1996	5,9	1,5	3,7	0	1,5	0,7	0,7	0
1997	5,9	1,1	3,2	0	0,5	4,3	1,1	0
1998	12,2	3,1	6,1	0	0,6	7,9	1,8	0
1999	13,8	5,1	15,3	0	0,7	0,7	2,9	0
2000	16,6	6,1	25,3	0	0	5,2	0,9	0
2001	11,7	10,9	20,0	0	0	4,2	5	0
2002	13,4	11,6	25,8	0	0	1,8	2,7	0
2003	24,9	14,4	16,3	0	1,0	0	6,7	0
2004	51,5	34	47,4	18,6	3,1	5,2	6,2	24,7
2005	36,4	37,6	51,3	23,9	4,6	0	2,3	20,5
2006	33,9	23,8	22,6	14,7	2,3	0	1,1	5,7
2007	36,3	29,1	35,1	29,1	6,1	1,2	0	10,9
2008	32,7	24,8	32,7	15,8	3,4	0	0	11,3
2009	31,1	38,0	39,1	23,0	11,5	0	1,2	9,2
2010	33,9	40	27,9	27,9	20,6	0	1,2	14,5
2011	9,1	26,1	13,1	9,1	30	0	0	11,7
2012	13,6	27,3	20,5	10,9	19,1	0	0	2,7

Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

Šajā periodā bija vērojams tādu arodslimību kā ar slodzi, pārslodzi saistītu mīksto audu bojājumu, spondilozes ar vai bez radikulopātijas un karpālā kanāla sindroma reģistrēto gadījumu pieaugums, bet samazinājās citu precizētu hronisku obstruktīvu plaušu slimību reģistrēto gadījumu skaits. Šāda tendence ir saglabājusies arī periodā 2013.-2016.gads.

Secinājumi

1. 2018.gadā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē gan darba devēju, gan nodarbināto vērtējums par darba vides atbilstību Darba aizsardzības likuma prasībām bija zemāks nekā vidēji Latvijā un nedaudz zemāks nekā 2013.gadā. Pētījuma rezultāti norāda uz darba vides neatbilstību normatīvo aktu prasībām, jo:
 - 59,5% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē apgalvoja, ka darba aizsardzības speciālista pienākumus veic paši, un 28,5% no viņiem atzina, ka nav ieguvuši atbilstošu izglītību;
 - 45,8% darba devēju mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē norādīja, ka viņu uzņēmumā pēdējā gada laikā darba vides riska novērtējums nav veikts;
 - no darba devējiem, kuri apgalvoja, ka darba vides novērtējums tika veikts, 46,7% atbildēja, ka novērtējumu veica paši;
 - tikai 26,3% darba devēju apgalvoja, ka darba vides riska novērtējumā piedalījās arī konkrētais nodarbinātais, kurš strādā attiecīgajā darba vietā.
2. Ir uzlabojusies nozares darba devēju izpratne par darba vides riska faktoriem, jo, salīdzinot ar 2013.gadu, 2018.gadā darba devēji par 31,9 procentpunktiem biežāk apgalvoja, ka visi nodarbinātie ir pakļauti darba vides riska faktoriem. Lai gan šādi rādītāji vērtējami pozitīvi, jānorāda, ka piektdaļa darba devēju nozarē vēl joprojām apgalvoja, ka neviens no uzņēmumā nodarbinātajiem nav pakļauts darba vides riska faktoriem.
3. 2018.gadā darba devēju un nodarbināto viedoklis par darba vidē biežāk sastopamajiem riska faktoriem bija līdzīgs, tomēr biežāk pieminēto riska faktoru struktūrā vērojamas atšķirības. Darba devēji biežāk nekā nodarbinātie kā nozīmīgus nosauca tādus darba vides riska faktoros kā darbs ar datoru, tiešs kontakts ar cilvēkiem un summētais darba laiks, bet nodarbinātie – vienveidīgas kustības, skaļš troksnis, izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana, virsstundu darbs.
4. Atbilstoši 2018.gada nodarbināto aptaujas rezultātiem darba aizsardzības instruktāžas daudzos mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares uzņēmumos vēl joprojām tiek veiktas formāli (parakstoties par iepazīšanos), turklāt lielai daļai nodarbināto trūkst izpratnes par šādas informācijas nepieciešamību.
5. Salīdzinot ar 2013.gadu, 2018.gadā darba devēji retāk nodrošinājuši pilnīgi visus darba aizsardzības pasākumus. Lai gan 4 no 5 biežāk nodrošinātajiem darba aizsardzības pasākumiem 2018.gadā bija tādi, kurus darba devējiem ne vienmēr ir jānodrošina katru gadu (drošības zīmes, pirmās palīdzības aptieciņas u.tml.), kopumā tendence vērtējama negatīvi. Šādu situāciju ietekmē darba devēju izpratne par darba vides riska faktoru klātbūtni darba vietā un darba aizsardzības pasākumu nepieciešamību.
6. 2018.gadā nozares darba devēji par 16,4 procentpunktiem retāk nekā 2013.gadā apgalvoja, ka pēdējā gada laikā uzņēmumā nodarbinātajiem nodrošinātas obligātas veselības pārbaudes, un par 10,6 procentpunktiem retāk – veselības apdrošināšanas polises. Savukārt nodarbinātie nedaudz biežāk (par 1,1 procentpunktu) nekā 2013.gadā apgalvoja, ka uzņēmumos nodrošinātas obligātas veselības pārbaudes, bet par 6,3 procentpunktiem retāk – veselības apdrošināšanas polises. Kopumā nozarē pasliktinājusies situācija ar obligāto veselības pārbaudi un veselības apdrošināšanu nodrošināšanu nodarbinātajiem.
7. Mežsaimniecības nozarē laika posmā no 2004. līdz 2016.gadam 49% gadījumu veiktie laboratoriskie mērījumi neatbilda AER vai rekomendējamiem lielumiem. Visbiežāk normām neatbilda tādi riska faktori kā gaisa kustības ātrums, metināšanas aerosols, troksnis, apgaismojums un mangāns. Tātad nozares uzņēmumos, veicot darba vides riska novērtējumu, ka, arī sastādot preventīvo pasākumu plānu, šiem riska faktoriem jāpievērš īpaša uzmanība.
8. Laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam šajā nozarē bija veikti tikai 98 laboratoriskie mērījumi, kas liecina, ka daļa darba devēju neizprot šādu darba aizsardzības pasākumu nozīmi. Mežsaimniecības nozares uzņēmumos visbiežāk laboratoriski mērīti tādi darba vides riska faktori kā troksnis, apgaismojums,

koksnes putekļi, visa ķermeņa vibrācija, relatīvais mitrums, gaisa kustības ātrums un temperatūra. Aptaujās biežāk pieminēto riska faktoru un biežāk reģistrēto arodslimību kontekstā, šādi mērījumi nav pilnīgi, jo netiek mērīta, piemēram, plaukstas-rokas vibrācija, kas ir viens no riska faktoriem, kas var izraisīt karpālā kanāla sindromu.

9. Salīdzinot ar kokapstrādes un metālapstrādes nozarēm, kopējais nelaimes gadījumu skaits darbā mežsaimniecības nozarē laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam ir vērtējams kā vidēji augsts, bet smagu un letālu gadījumu skaits – ļoti augsts. Turklāt atbilstoši darba devēju aptaujas rezultātiem par daļu no darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem vēl joprojām netiek ziņots VDI. Tā kā 2016.gadā mežsaimniecības nozarē bija viens no augstākajiem letālo nelaimes gadījumu rādītājiem starp visām tautsaimniecības nozarēm un daļa nelaimes gadījumu netika reģistrēti, mežsaimniecība vēl joprojām uzskatāma par prioritāru nozari, kurā nepieciešamas VDI tematiskās pārbaudes.
10. 2018.gadā darba devēju un nodarbināto uzskati par nozīmīgākajiem nelaimes gadījumu cēloņiem bija atšķirīgi. Darba devēji visbiežāk kā nelaimes gadījumu cēloni norādīja to, ka nodarbinātie neievēroja darba aizsardzības prasības, bet nodarbinātie visbiežāk apgalvoja, ka nelaimes gadījumu cēlonis bija no darba devēja un nodarbinātā neatkarīgi apstākļi. Savukārt, lai novērstu šādu nelaimes gadījumu atkātošanos, gan darba devēji, gan nodarbinātie visbiežāk apgalvoja, ka tika veikta nodarbināto papildu instruktāža un apmācība. Turklāt, kā iepriekš tika secināts, šādi pasākumi nozares uzņēmumos nereti veikti formāli. Tāpat negatīvi vērtējams tas, ka 2018.gada gandrīz puse aptaujāto darba devēju un nodarbināto, kuri apgalvoja, ka uzņēmumā notikuši nelaimes gadījumi, atzina, ka pēc tiem netika veikti nekādi darba aizsardzības pasākumi. Tātad kopumā nozares uzņēmumos nepietiekami veikti darba aizsardzības pasākumi, lai novērstu NG atkātošanos.
11. Salīdzinot ar kokapstrādes un metālapstrādes nozarēm, pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam vērtējams kā vidēji augsts. Turklāt 2016.gadā vidēji vienam nozares arodslimniekam tika reģistrētas 4,5 arodslimības, kas ir ļoti augsts rādītājs. Jāņem vērā, ka nozarē nodarbinātie ir pakļauti tādiem darba vides riska faktoriem kā darbs piespiedu pozā un vienveidīgas kustības, strādājot ar aprīkojumu (zāģi, krūmgriezi u.tml.), smagu priekšmetu (baļķu, zaru) pārvietošana, skaļš troksnis un vibrācija, ko rada mežizstrādes aprīkojums un tehnika, kā arī darbs ārā dažādos laika apstākļos. Atbilstoši 2018.gada aptaujas rezultātiem, nozares darba devēji arī salīdzinoši reti veic darba aizsardzības pasākumus, īpaši saistītus ar darba vides ergonomikas uzlabošanu un nodarbināto obligāto veselības pārbaūžu organizēšanu. Tāpat jāņem vērā arī tāds vispārīgs faktors kā sabiedrības novecošanās un tas, ka arodslimniekiem reizēm vienlaikus tiek diagnosticētas vairākas ar slodzi, pārslodzi saistītas mīksto audu bojājumu arodslimības.
12. Kopumā mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarē laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam ievērojami palielinājies skeleta, muskuļu un saistaudu arodslimību reģistrēto gadījumu skaits, un nozarē visbiežāk reģistrētas arodslimības, kuras izraisa ergonomiski riska faktori. Tā kā 2018.gada aptauju dati liecina, ka darba devēji ļoti reti veic darba aizsardzības pasākumus, lai uzlabotu darba vides ergonomiku, pētnieki paredz, ka šādu arodslimību skaits nozarē nākotnē palielināsies.

Ieteikumi

1. Atbilstoši 2018.gada darba devēju un nodarbināto aptauju un 2015.gada tematisko pārbaužu rezultātiem, [6] daudzos nozares uzņēmumos netiek nodrošināta atbilstoša vide nelaiemes gadījumu un arodslimību novēršanai. Lai novērstu šīs neatbilstības, ir jāveido regulāras informatīvās kampaņas nozares darba devējiem par nepieciešamību nodrošināt drošu darba vidi nodarbinātajiem, pievēršot uzmanību darba iekārtu tehniskajam stāvoklim un darba aizsardzības pasākumu veikšanai (piemēram, individuālo darba aizsardzības līdzekļu nodrošināšanai, nodarbināto instruktāžai un apmācībai, obligātajām veselības pārbaudēm, laboratorisko mērījumu veikšanai). Šādām informatīvajām kampaņām būtu jāiekļauj arī informācija par uzņēmēju ieguvumiem no attīstītas darba aizsardzības sistēmas, piemēram, nodarbināto veselību, produktivitāti, apmierinātību un sistēmas atbilstību prasībām. Lai sasniegtu šīs nozares darba devējus, jāsadarbojas ar Latvijas kokrūpniecības federāciju.
2. Nepieciešams veidot informatīvus materiālus un seminārus darba devējiem par ergonomiskas darba vides nodrošināšanu mežsaimniecības uzņēmumos, sniedzot gan informāciju par situāciju nozarē (risika faktoriem, arodslimību statistiku, riska faktoru negatīvo ietekmi uz uzņēmējdarbību ilgtermiņā), gan praktiskus, pieredzē balstītus ieteikumus par to, kādi darba aizsardzības pasākumi ir jāveic, lai mazinātu ergonomisku riska faktoru ietekmi un uzlabotu nodarbināto darba spējas.
3. Lai palīdzētu darba devējiem nodrošināt normatīvajiem aktiem atbilstošu darba aizsardzības sistēmu, būtu jāveido viegli pieejami koncentrēti informatīvie materiāli par darba aizsardzības prasībām uzņēmumos, kas atbilstoši uzņēmuma lielumam un darbības nozarei sniegtu informāciju par darba aizsardzības sistēmas organizāciju, kā arī piedāvātu darbības plānu tās pilnveidošanai, iekļaujot, piemēram, kompetentu institūciju kontaktinformāciju.
4. Ņemot vērā, ka gan darba devēji, gan nodarbinātie mežsaimniecības nozarē salīdzinoši reti kā būtisku riska faktoru pieminēja nejonizējošo starojumu, kas ir pretrunā ar pētījumā biežāk pieminēto riska faktoru – darbu ārā dažādos laika apstākļos, kad nozarē nodarbinātie pakļauti ikdienā pakļauti ultravioletajam starojumam (veicot darbus ārpus telpām), ieteicami informatīvie pasākumi par saules starojuma kaitīgo ietekmi. Sadarbojoties ar Slimību profilakses un kontroles centru, darba devējiem un nodarbinātajiem (sabiedrībai kopumā) sniedzama informācija ne tikai par saulpošanās, bet arī strādāšanas 8 un vairāk stundas tiešos saules staros ietekmi uz cilvēka veselību.
5. Lai uzlabotu nodarbināto izpratni par darba aizsardzību mežsaimniecības nozarē, ieteicams īstenot informatīvo kampaņu par darba vides riskiem un nepieciešamajiem darba aizsardzības pasākumiem.
6. Tāpat būtiski situāciju varētu uzlabot, ja nozares darba devējiem būtu pieejami rīki nodarbināto zināšanu pārbaudei testu veidā par mežsaimniecības nozarē aktuālākajiem darba aizsardzības jautājumiem, tostarp drošām darba metodēm. Testa materiāli kā paraugi būtu jāievieto www.stradavesels.lv.
7. Mežizstrādes nozarē jāturpina veikt regulāras VDI tematiskās pārbaudes, kuru ietvaros jāpievērš īpaša uzmanība veiktajām obligātajām veselības pārbaudēm, ergonomiskajiem uzlabojumiem, mežizstrādes aprīkojuma atbilstībai normatīvajiem aktiem, darba devēju nodrošinātajiem darba vides sadzīves apstākļiem un veiktajiem darba aizsardzības pasākumiem pēc nelaiemes gadījumiem.

Izmantotā literatūra

1. Tematiskais pielikums „Mežsaimniecība”. Pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” publikācijas pielikums CD. Rīga, 2007.gads, 146 lpp.
2. Tematiskais pielikums „ Mežsaimniecība”. Pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2009-2010” publikācijas pielikums CD. Rīga, 2010.gads, 120 lpp.
3. Tematiskais pielikums „ Mežsaimniecība”. Pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2012-2013” publikācijas pielikums CD. Rīga, 2013.gads, 141 lpp.

Informatīvie materiāli, atgādnēs, standarti, vadlīnijas

4. Nozares apraksts “Kokrūpniecības (mežsaimniecība, kokapstrāde) nozares kvalifikāciju struktūra”, n.d., pieejama: https://viaa.gov.lv/library/files/original/Kokrupnieciba_kvalifikaciju_struktura.pdf
5. Prakses standarts “Darba aizsardzības prakses standarts mežizstrādē”, 2014.gads, 17 lpp., pieejams: http://stradavesels.lv/Uploads/2016/02/05/219_2014_PS_Mezizstrade.pdf
6. Valsts darba inspekcijas “2015.gada pārskats”, 2016.gads, 59 lpp., pieejams: http://www.vdi.gov.lv/files/vdi_gada_parskats_2015.pdf
7. Buklets “Meža nozare skaitļos un faktos 2018”, Rīga, 2018.gads, 54 lpp., pieejams: https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/skaitlifakti_LV_2018web.pdf
8. Rokasgrāmata “Darbinieku darba drošība un veselības aizsardzība lauksaimniecībā, lopkopībā, dārzkopībā un mežsaimniecībā”, Luksemburga, 2015.gads, 173 lpp., pieejama: http://stradavesels.lv/Uploads/2016/07/18/Rokasgramata_Lauksaimniec_ba_lopkopiba_darzkopiba_ma_zsaimnieciba.pdf
9. Semināra prezentācija “Ergonomisko darba vides riska faktoru nozīme arodslimību attīstībā”, 2014.gads, pieejama: https://www.rsu.lv/sites/default/files/imce/Zin%C4%81tnes%20departaments/DDVVI/2014_seminari/04032014_Strada_vesels_Jelgava/03_Ergonomika_arodslimibas_seminars.pdf
10. Ziņojums “Aicinām lauksaimniecībā un mežsaimniecībā strādājošos nepakļaut sevi nevajadzīgam riskam”, VDI, n.d, pieejams: <http://vdi.gov.lv/lv/jaunumi/aicinam-lauksaimnieciba-un-mezsaimnieciba-stradajosos-nepaklout-sevi-nevajadzigam-riskam/>
11. Prezentācija “Neregistrētā nodarbinātība Latvijā - dati, tendences, situācijas analīze”, VDI, 2014.gads, pieejams: https://www.slideshare.net/Valsts_darba_inspekcija/neregistrt-nodarbintba-latvij-dati-tendences-situcijas-analze
12. Vadlīnijas “Darba aizsardzības prasībām mežsaimniecībā”, 2013.gads, 40 lpp., pieejams: https://www.rsu.lv/sites/default/files/book_download/179_2013_Vadl%C4%ABnijas_mezizstradei.pdf
13. “Ergonomic guidelines for forest machines”, Swedish National Institute for Working Life, SkogForsk (the Forestry Research Institute of Sweden), The Swedish University of Agricultural Sciences, 1999, 88 lpp., pieejams: <https://www.skogforsk.se/contentassets/83c351221d7748e099d50c53d9896f6d/ergonomic-guidelines-for-forest-machines.pdf>

Normatīvie akti

14. Ministru kabineta 08.02.2005. noteikumi Nr.99 “Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju” (ar grozījumiem, kas stājās spēkā 21.12.2012.), pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=101364>
15. Ministru kabineta 02.05.2012. noteikumi Nr.310 “Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā”, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/247351>

Datu bāzes

16. Klasifikācija "Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā, 2. redakcija", n.d., pieejama:
<https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/klasifikācijas/nace-2-red/kodi>